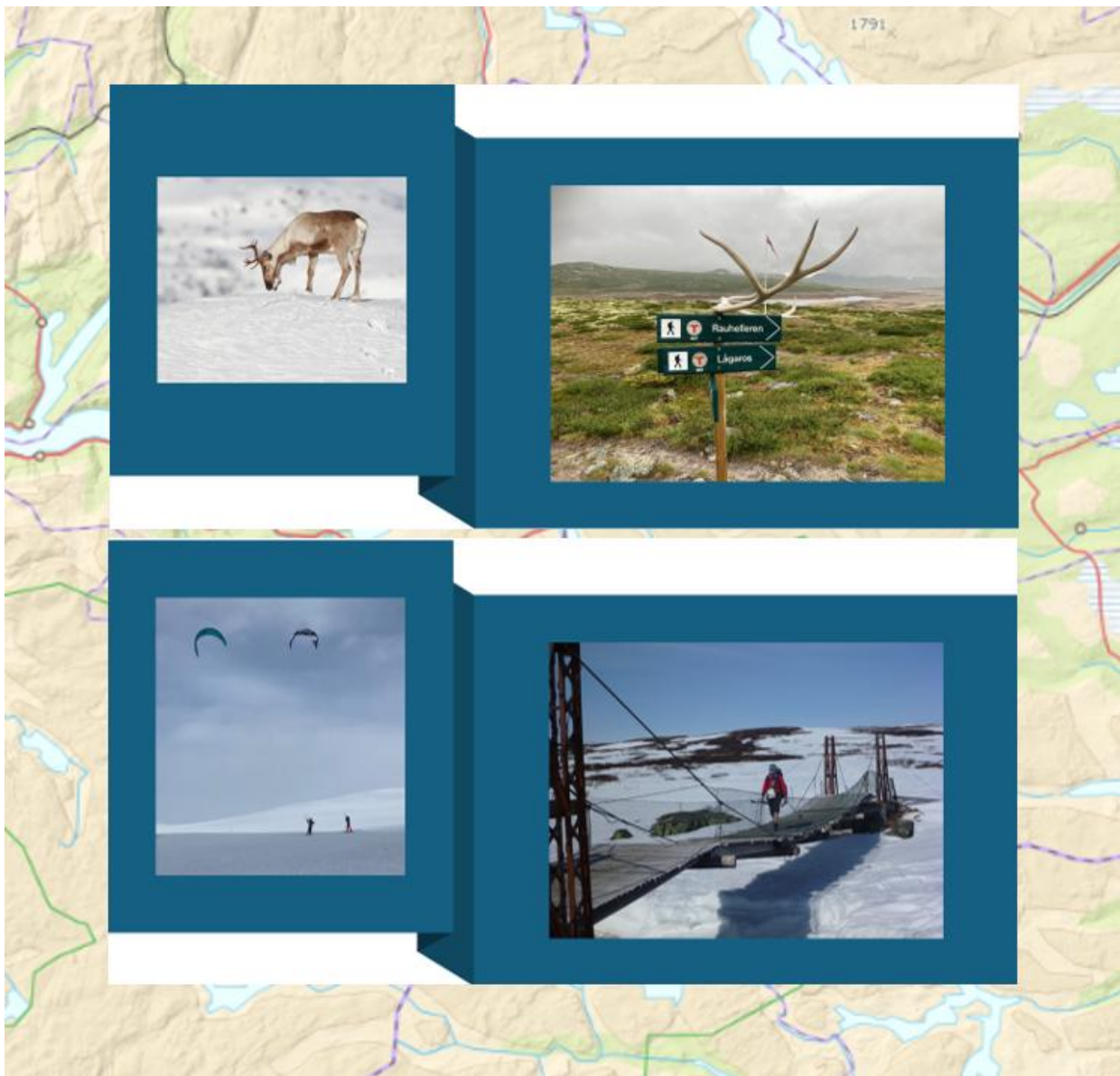

Del 2: Bakgrunn og vurderinger

Vedlegg til høringsutkast: Felles sti- og løypeplan,
Hardangervidda

15. JUNI 2025

Tittel: Del 2: Bakgrunn og vurderinger

Type dokument: Støttedokument til høringsutkast

Eier/virksomhet: Hardangerviddarådet

Forfatter: Buskerud fylkeskommune

Sekretariatets vurdering og behandlinger i Hardangerviddarådet

Saksnummer: xxxx/xxxx

Fotograf: Anders Mossing (forsidebilde villrein), Lise-Berith Lian

Innhold

1 Innledning.....	4
2 Prosess og metode.....	4
2.1 Historisk perspektiv og forankring	4
2.2 Prosess for felles sti- og løypeplan for Hardangervidda.....	5
2.2.1 Fase 1: Programfase	5
2.2.2 Fase 2: Kunnskapsgrunnlag og mål	8
2.2.3 Fase 3: Dialoger og høringsforslag	10
2.2.4 Fase 4: Vedta plan	11
3 Kunnskapsgrunnlag og føringer	11
3.1 Villrein og ferdsel	11
3.1.1 Kjennetegn ved friluftslivsferdselen på Hardangervidda	11
3.1.2 Ferdsel som påvirkningsfaktor på villrein.....	13
3.2 Virkemidler for å styre ferdsel	15
3.2.1 Virkemiddelpyramiden.....	15
3.2.2 Juridiske virkemidler for å styre ferdsel	16
3.3 Villreinmeldingas fem strategiske områder.....	17
3.4 Besøksforvaltning og merket for bærekraftig reiseliv	18
4 Vurderinger og forslag	19
4.1 Villreinvennlig ferdsel – fire prinsipper	19
4.1.1 Grunnleggende og supplerende tiltak.....	20
4.1.2 Vurdere den totale ferdselen	20
4.1.3 Prioritering av ferdsel - nytte eller nytelse	20
4.1.4 Styring av ferdsel i tid og rom	21
4.2 Forvaltningens ansvar når tålegrenser overskrides	21
4.3 Bruk av virkemidler for å styre ferdsel	22
4.3.1 Samarbeid og anbefalinger som virkemidler	22
4.3.2 Fysiske tiltak og informasjonstiltak	22
4.3.3 Juridiske virkemidler og oppsyn.....	22
4.3.4 Forvaltningens virkemidler og ansvar for gjennomføring	23
4.4 Vurdering av den enkelte aktivitet – inkludert forslag.....	24
4.4.1 Ferdsel til fots	24

4.4.2 Ferdsel på ski – løypenettet.....	29
4.4.3 Kiting.....	34
4.4.4 Hundespann og hund på tur	38
4.4.5 Sykling.....	40
4.4.6 Padling.....	42
4.4.7 Fiske.....	44
4.4.8 Jakt	45
4.4.9 Telting.....	46
4.5 Vurdering av effekt og konsekvenser.....	47
4.5.1 Kompensasjonsordning?	48
5 Vedlegg.....	48
5.1 Illustrasjon 039, Samordnet plan Hardangervidda	49
5.2 Illustrasjon 042, Samordnet plan Hardangervidda	50
5.3 Milepæler i fase 3 med dialogprosessen	51
5.4 Utdrag fra referat Hardangerviddarådets møte, 15. mai 2025	52
5.5 Litteraturoversikt	53
5.6 Statuskart barmark (sommer).....	54
5.7 Statuskart snødekt mark (vinter)	55

1 Innledning

Felles sti- og løypeplan for Hardangervidda er forankret i handlingsprogrammet til Regional plan for Hardangervidda (2021-2024). Hardangerviddarådet er prosjekteier og styringsgruppe, og skal vedta planen. Hardangerviddarådet består av ordførerne fra de åtte kommunene (Hol, Nore og Uvdal, Rollag, Tinn, Vinje, Ullensvang, Eidfjord og Ulvik), to politikere fra hver fylkeskommune (Vestland, Telemark og Buskerud), én representant fra hver statsforvalter (Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Vestfold og Telemark og Vestland), samt lederen av Villreinnemnda.

Hardangerviddarådet har en etablert administrativ gruppe som forbereder saker til rådet. Arbeidet i den administrative gruppa koordineres av sekretæren i Hardangerviddarådet, som også er prosjektleder for arbeidet med sti- og løypeplanen. Prosjektlederen er ansatt i Buskerud fylkeskommune, og utfører dette arbeidet i nært samarbeid med, og på vegne av, de tre fylkeskommunene (sekretariatet for Regional plan for Hardangervidda).

Felles sti- og løypeplan er en regional temaplan som legger grunnlag for videre samarbeid om å styre ferdsel på Hardangervidda, og skal legge til rette for at alle aktører, både innenfor og utenfor Hardangerviddarådet, styrer mot de samme målene og jobber sammen om tiltak som skal bedre forholdene for villreinen på Hardangervidda. I den grad tiltakene må følges opp av vedtak for å kunne gjennomføres, må dette ivaretas av de som har hjemmelsgrunnlaget. I denne sammenheng er det kommunene og vernemyndighetene som sitter på de viktigste juridiske virkemidlene, men det aller meste kan gjennomføres og igangsettes gjennom et godt samarbeid.

Dette dokumentet er et vedlegg til høringsforslaget til felles sti- og løypeplan som sendes ut på åpen høring juni 2025. I selve høringsforslaget ligger de konkrete forslagene til tiltak, men i dette dokumentet presenteres hva som ligger til grunn for forslagene.

2 Prosess og metode

2.1 Historisk perspektiv og forankring

Felles sti- og løypeplan er forankret i handlingsprogrammet til Regional plan for Hardangervidda (2021-2025), men styring av ferdsel av hensyn til natur og dyreliv har vært et tema i lang tid på Hardangervidda. Allerede i utredningen i forkant av stortingsmelding nr 43 (1978-79) Om Hardangervidda, i NOU 1974:30A Bruken av Hardangervidda¹ ble det presentert forslag til ruter som burde legges ned (illustrasjon nr 042), og vidda ble sonert med blant annet sone «*der det er forekomster som er særlig sårbar for menneskelig nærvær*» og en større sone med flere sammenfallende verneverdier, og hvor det er aktuelt, til tider av året, å «*begrense folkeferdselen*» (illustrasjon nr 039) (disse to kartene ligger som vedlegg 5.1 og 5.2). Dette ble fulgt opp i verneforskriftene for Hardangervidda nasjonalpark (1981)² med egne bestemmelser om ferdsel (§4.5) der sykling ble kanalisert til godkjente traktorsleper, forvaltningsmyndigheten ble gitt fullmakt til å legge om og ned turistruter og -løyper dersom hensynet til natur, dyreliv eller kulturminner tilsier det, og innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet forby all slags ferdsel hele eller deler av året hvis det er nødvendig. Det siste er forsøkt en gang, og villreinen takket for forsøket ved å flytte kalvingsområdet der ferdselsforbudet ble etablert rundt Hårteigen til området sør for Kvenna, der villreinen kalver i dag. I etterkant har Regional plan for Hardangervidda i to generasjoner (2011 og 2019) omtalt sti- og løypeplan og om- og nedlegging av ruter av hensyn til villrein. Arbeidet ble fulgt opp av et storstilt samarbeid

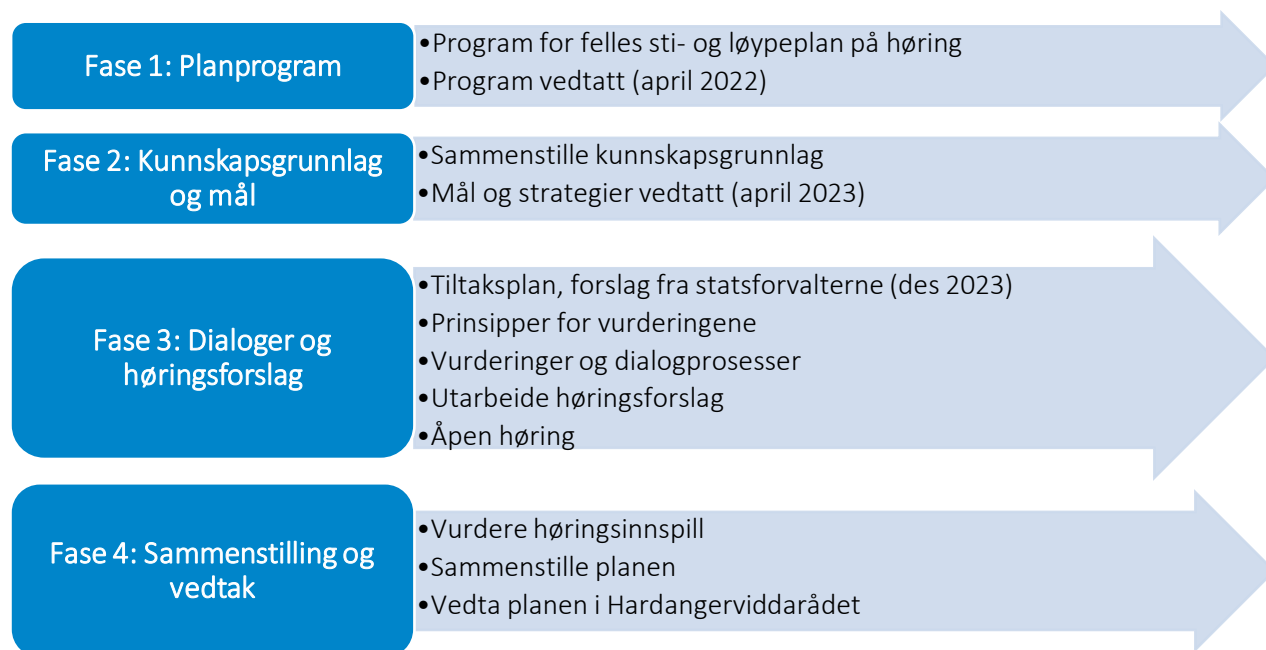
¹ [St. Meld. nr 43 \(1978-79\) og NOU 1974: 30A Bruken av Hardangervidda](#)

² [Forskrift om vern for Hardangervidda nasjonalpark](#)

om kartlegging av villrein og ferdsel som ble oppsummert i NINA-rapport 1903³. Disse resultatene og forslagene ble tatt med i den helhetlige vurderingen i arbeidet med forslaget til tiltaksplan (desember 2023) som ble utarbeidet av statsforvalterne⁴ som en oppfølging etter de dårlige resultatene fra klassifisering etter kvalitetsnorm for villrein⁵ der Hardangervidda fikk dårlig (rød) tilstand.

Kunnskapsgrunnlaget er tydelig, friluftslivsferdselen, sammen med en del andre faktorer, begrenser villreinens arealbruk, og dette har vært kjent i mer enn 50 år.

2.2 Prosess for felles sti- og løypeplan for Hardangervidda

Figur 1: Figuren viser hvordan arbeidet er delt i fire faser og hva de fire fasene inneholder, som beskrevet i kapittel 2.2.1-2.2.4.

2.2.1 Fase 1: Programfase

Et forslag til program for felles sti- og løypeplan ble lagt fram for Hardangerviddarådet 4. november 2021 og ble vedtatt sendt på høring. Høringsforslaget ble sendt ut 19. januar 2022, med høringsfrist 1. april 2022. Totalt kom det inn 21 innspill til programmet⁶. Det ble lagt fram revidert forslag til program for Hardangerviddarådet, som ble vedtatt 27.04.22⁷. Planprogrammet avklarte rammene for arbeidet med blant annet formål, organisering og planområde. Organiseringen ble utvidet til å omfatte arbeidet med tiltaksplan da dette ble igangsatt desember 2022 (se figur 2).

³ [NINA-rapport 1903: Villrein-ferdselsanalyser på Hardangervidda. Anbefalinger og tiltak \(2021\)](#)

⁴ [Utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde \(des 2023\)](#)

⁵ [NINA-rapport 2126: Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022](#)

⁶ [Høringsnotat – Høringsinnspill Program felles sti- og løypeplan Hardangervidda 27.04.22](#) (begrenset lenke til 1. des 2025)

⁷ [Program felles sti- og løypeplan Hardangervidda 27.04.22](#) (begrenset lenke til 1. des 2025)

Formål

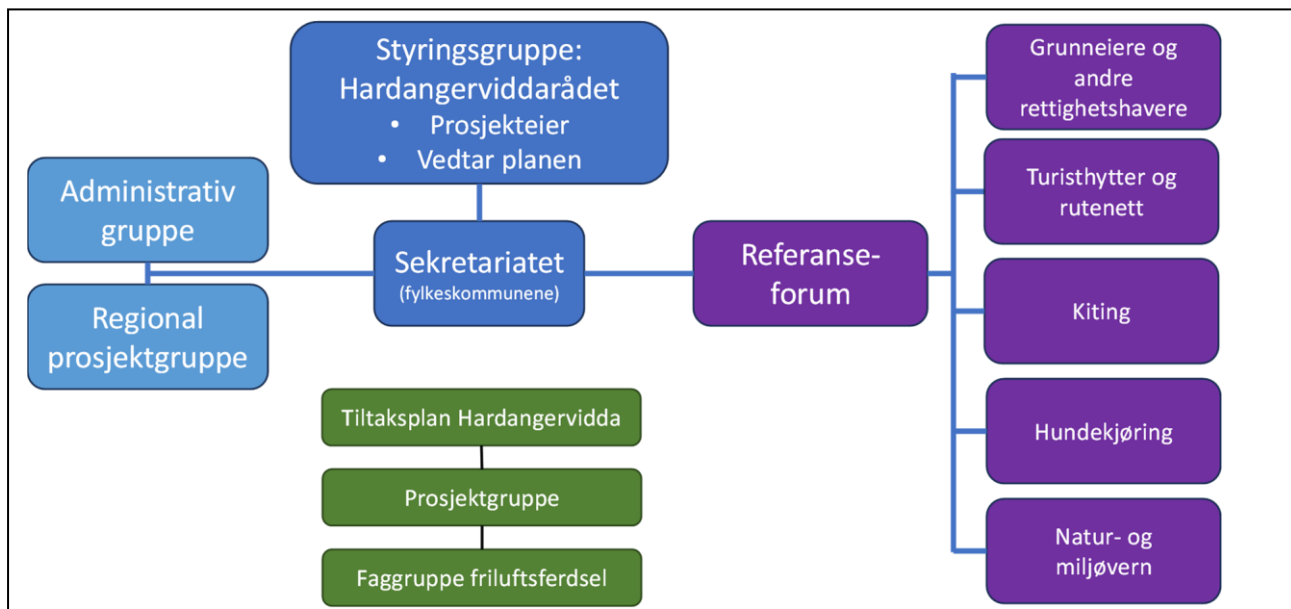
«Felles sti- og løypeplan har som formål å bedre villreinens mulighet til å benytte de ulike funksjonsområdene (sommer-, vinter- og kalvingsområder) innenfor leveområdet, og mulighet til trekk innad og mellom funksjonsområdene.

Planen skal foreslå tiltak som kan redusere negative effekter av menneskelig ferdsel på villreinens arealbruk og trekkmuligheter. Innenfor rammene av hva som er forsvarlig av hensyn til villrein, kan det legges til rette for reiseliv og friluftsliv.»

Formålet med felles sti- og løypeplan, Hardangervidda, vedtatt i Program for Felles sti- og løypeplan for Hardangervidda

Organisering

Hardangerviddarådet er prosjekteier, styringsgruppe og vedtar planen. Sekretariatet til Hardangerviddarådet er prosjektgruppe og koordinerer arbeidet. Figur 2 viser forholdet til administrativ gruppe og regional prosjektgruppe (statsforvalterne, villreinnemnda, villreinutvalget og Villreinsenteret) som begge deltar tett i dialogene og forholdet til referanseforumet som er litt løsesere sammensatt og er organisert i ulike temaer (grunneiere og rettighetshavere, turisthytter og rutenett, kiting, hundekjøring og natur- og miljøvern) for å få innspill og ha en løpende dialog med aktører på Hardangervidda. Organisasjonskartet er revidert etter at programmet ble vedtatt, for å synliggjøre tilknytningen til arbeidet med forslag til tiltaksplan, som hadde egen prosjektgruppe og faggruppe friluftsførsel.

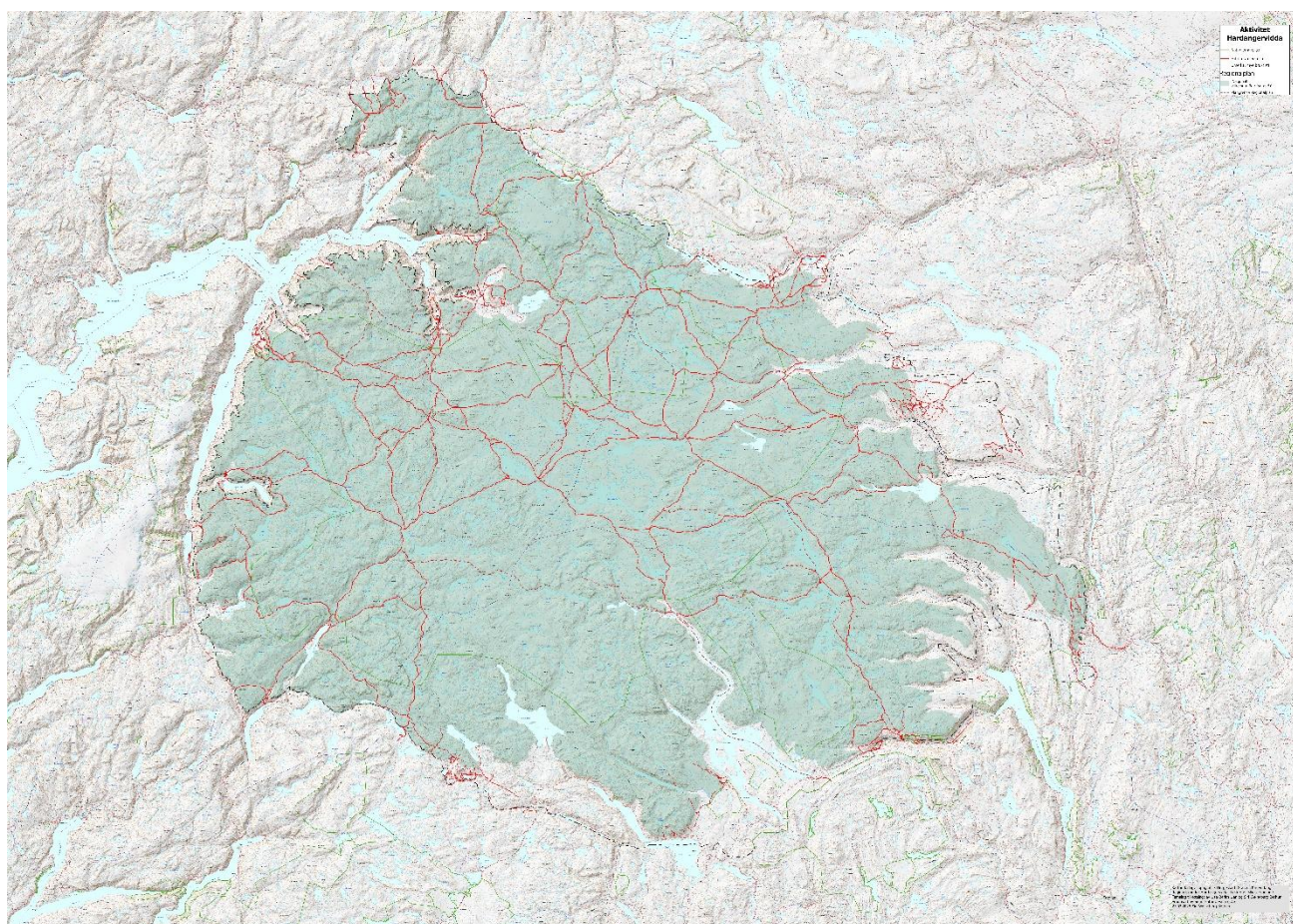

Figur 2: Organisasjonskart som viser at Hardangerviddarådet er styringsgruppe, og at arbeidet koordineres av sekretariatet som har tett dialog med administrativ gruppe og regional prosjektgruppe og et løst referanseforum med ulike tema.

Planområde

I handlingsprogrammet til Regional plan for Hardangervidda (2021-2025) står det beskrevet at felles sti- og løypeplan skal utarbeides for nasjonalt villreinområde med naturlig tilgrensede områder. I program for felles sti- og løypeplan ble det lagt til grunn at planområdet til den regionale planen for Hardangervidda skulle være utgangspunkt og retningsgivende, og det ble foreslått at det i tillegg til det nasjonale villreinområdet, skulle tas med områder som inneholder stier og løyper, turmål, innfallsporter og aktivitetsområder som har betydning for menneskelig ferdsel i det nasjonale villreinområdet, og at den endelige avgrensingen i kartet skulle gjøres når kunnskapsgrunnlaget foreligger.

Alle turruter innenfor planområdet ser ut til å påvirke ferdselen i nasjonalt villreinområde. Det ble derfor brukt samme plangrenser for felles sti- og løypeplan som for Regional plan for Hardangervidda (se figur 3⁸).

Figur 3: Kartet viser planavgrensningen til Regional plan for Hardangervidda med arealsone nasjonalt villreinområde i grønt. Merka turruter er vist som røde linjer.

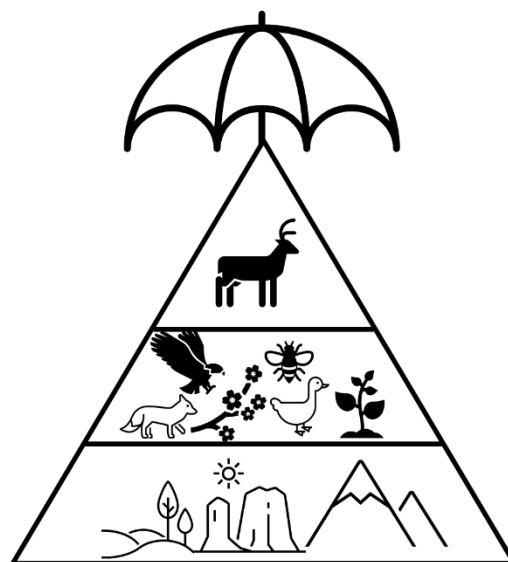
⁸ [Kart – planområde for felles sti- og løypeplan](#) (begrenset lenke til 1. des 2025, last ned for god oppløsning)

2.2.2 Fase 2: Kunnskapsgrunnlag og mål

Som det ble beskrevet innledningsvis, er kunnskapsgrunnlaget i hovedsak hentet fra tidligere utredninger og rapporter (litteraturstudium). Hardangerviddarådet fikk presentert kunnskapsgrunnlaget med utfordringer og muligheter 11.04.23⁹ og vedtok mål og strategier for det videre arbeidet. Dette var et parallelt løp med oppstart av tiltaksplanarbeidet i regi av statsforvalterne, og målene som ble satt for villrein, var de samme målene som arbeidet med tiltaksplan hadde som utgangspunkt.

Villreinen får stor oppmerksomhet som enkeltart. Det skyldes i hovedsak menneskets felles historie med villreinen, og hvor nært vi er knyttet til den gjennom kulturen, men også at Norge har forpliktet seg gjennom Bernkonvensjonen til å ta vare på villreinen, og at den vurdert som nær truet i den norske rødlista for arter 2021.

I tillegg til dette har villreinen fått en helt spesiell plass i fjellforvaltningen. Villreinen er en nomadisk arealkrevende art som er forholdsvis sky. Det gjør at forvalter vi fjellområdene ut fra hensyn til villrein, ivaretas mange andre arter samtidig. Derfor kalles villreinen en «paraplyart»; ved å ivareta villrein, ivaretas samtidig fjellandskapet og mange andre arter. I felles sti- og løypeplan tas det i tillegg et spesielt hensyn til urørte områder som i dag ikke er tilrettelagt for ferdsel. Det prioriteres å ta hensyn til fjellrev, jaktfalk, kongeørn, myrhauk, dobbeltbekkasin, brushane, taigasædgås (sensitive artsdata¹⁰) i tillegg til viktige vann-/våtmarksområder med annet rikt og rødlista fugleliv, spesielt store dykkender (sjøorre, svartand, havelle, bergand) og flere vadefuglarter.

Figur 4: En pyramide som skal illustrere villreinen som en paraplyart, og som viser fjellandskap i nederste sone, arts mangfold i midterste sone og villreinen øverst med en paraply over pyramiden.

Målområde villrein

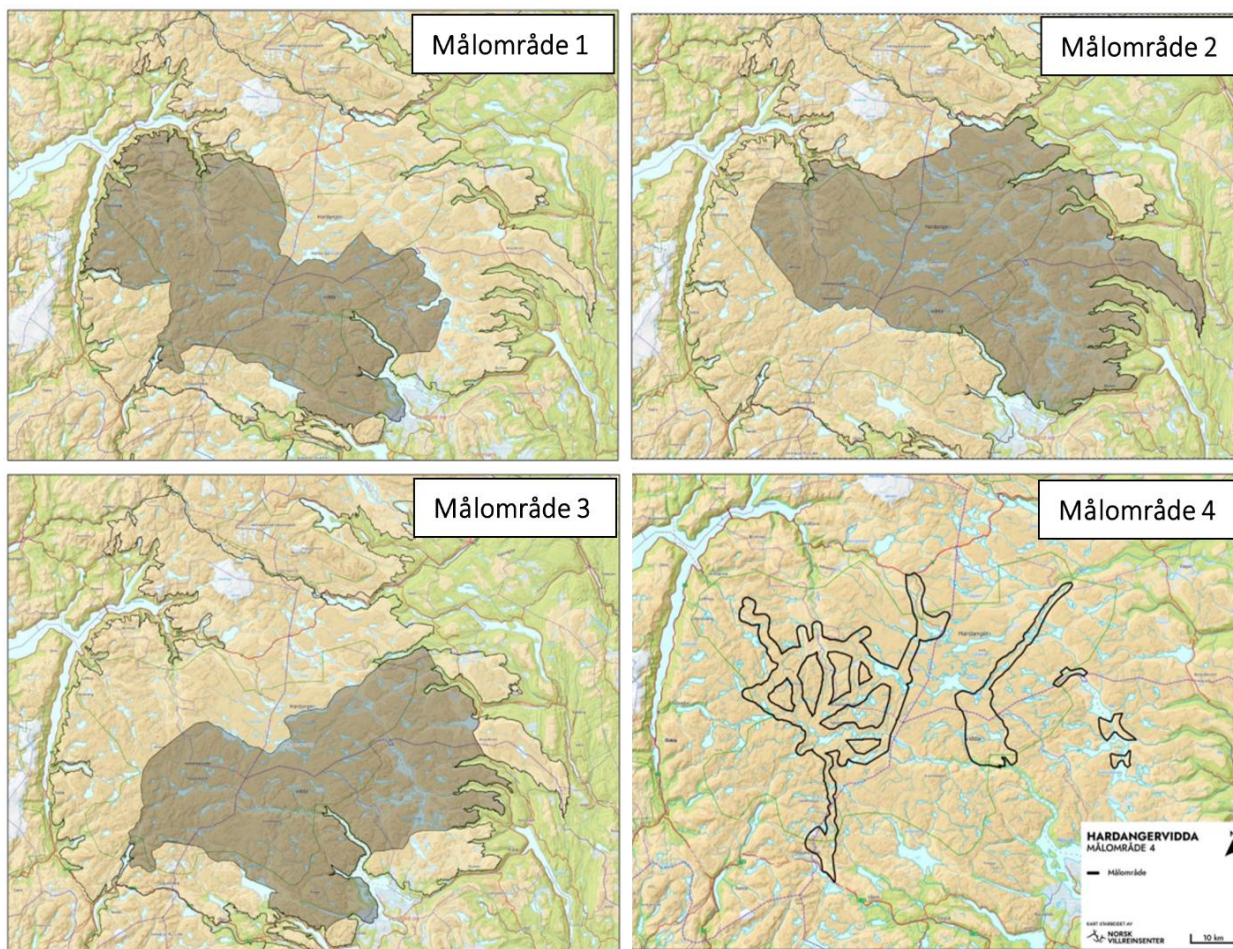
- 1) Bedre villreinens tilgang til gode kalvings- og oppvekstområder, samt sommerbeiter i nordvest
- 2) Sikre høst- og vinterbeiter på nord- og østvidda med tangene østover
- 3) Ivareta de urørte områdene som villreinen bruker i dag på en slik måte at ferdsel og forstyrrelser ikke øker og forringer området
- 4) Ivareta funksjonaliteten i trekk mellom ulike sesongbeiter gjennom året, som tar høyde for variasjoner i populasjons- og klimatiske forhold mellom år og over tid

Målområde annet naturmangfold

- 5) Ivareta leve- og hekkeområder til sårbare arter og unngå skadelig ferdsel og forstyrrelse

⁹ [Notat – utfordringer og muligheter, mål og strategier, Hardangerviddarådet 11.04.23](#)

¹⁰ [Sensitive artsdata, Miljødirektoratet](#)

Figur 5: Kart som viser geografisk avgrensning for målområde 1-4 for villrein. Kart er hentet fra Rapport - Utkast til tiltaksplan for Hardangervidda villreinområde, Statsforvalteren i Oslo og Viken, 2023 (Geodata og Norsk villreinsenter)

Målområde friluftsliv

- 6) Tilrettelegge for allsidig friluftsliv inkludert langturer, rundturer og dagsturer der ferdsel ikke er skadelig for villrein og annet naturmangfold

Målområde friluftslivsbasert reiseliv

- 7) Gi forutsigbare rammer for verdiskaping som tar hensyn til sårbare arter og villreinens arealbehov

Strategier – hvordan skal vi nå målene?

- Profilere/formidle naturvennlig friluftsliv med klare anbefalinger for å legge til rette at alle kan ta naturvennlig valg i planleggingsfasen og underveis på turen
- Kanalisere ferdsel gjennom tilrettelegging og informasjon
- Flytte turutgangspunkt til randområdene (for å redusere ferdsel på sentralvidda)
- Utarbeide soner for styre ferdsel i tid og rom
- Legge vekt på formidling og opplæring der de besøkende tar valg
- Ta utgangspunkt i fokusområdene, men både se på tiltak i området og utenfor området, som kan være med på å løse utfordringene
- Kartlegge og foreslå strategiske virkemidler som støtter opp om foreslåtte tiltak

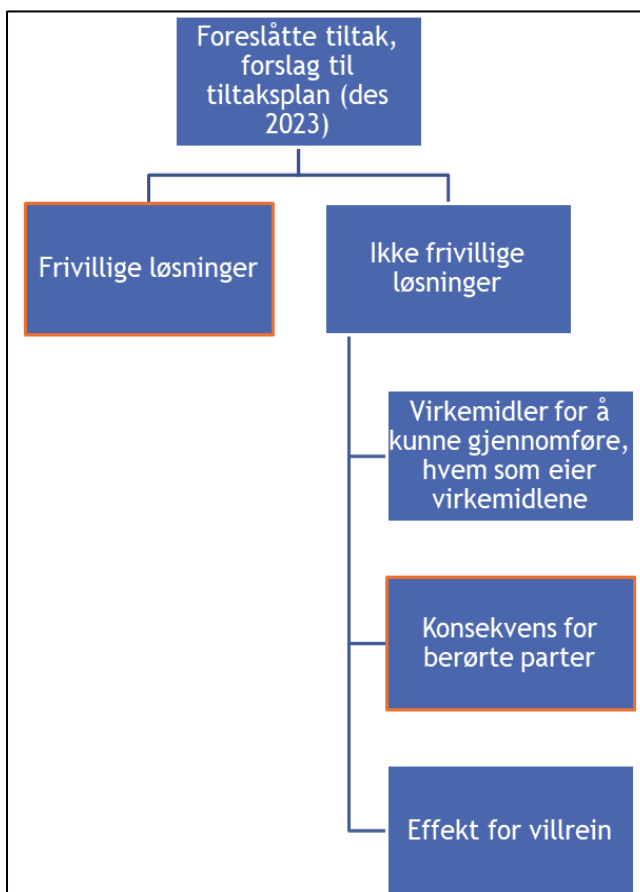
2.2.3 Fase 3: Dialoger og høringsforslag

Arbeidet med utkast til tiltaksplan

Rapporten fra arbeidet med utkast til tiltaksplan fra statsforvalterne (desember 2023, se fotnote 4) omfatter en gjennomgang av det omfattende arbeidet som førte fram til en sammenstilling av anbefalte tiltak og virkemidler, inkludert forslag knyttet til friluftslivsferdsel sett i et helhetlig perspektiv med andre påvirkningsfaktorer. Arbeidet ble organisert på en slik måte at arbeidsgruppa for friluftslivsferdsel skulle komme med forslag til tiltak som kunne bidra til å nå målene (mål 1-4 i kapittel 1.2.2). I arbeidsgruppa var Statsforvaltere/verneområdeforvaltningen, fylkeskommunen, DNT Oslo og Omegn, kommunene, fjellstyrene, Hardangervidda grunneigarsamskipnad, turisthyttene, Norges Jeger- og Fiskerforbund representert. Prosjektgruppa tok det helhetlige ansvaret i å se alle påvirkningsfaktorene og forslag til tiltak i sammenheng, og besto i tillegg til prosjektleder (fra Statsforvalteren i Oslo og Viken) og sekretær (fra Norsk villreinsenter Sør), av sekretærene i villreinnemnda og villreinutvalget og representanter fra fylkeskommunene (sekretariatet for Hardangerviddarådet), to kommuner og verneområdeforvaltninga.

Videre vurdering av forslag til tiltaksplan

Oppdraget fra Hardangerviddarådet i den siste delen av fase 3 med sammenstilling av planen (se figur 6), har vært å vurdere tiltakene som ble foreslått i forslag til tiltaksplan som ble oversendt fra Statsforvalteren i Oslo og Viken i desember 2023. Gjennom dialog med aktørene (se oversikt over milepæler i dialogprosessen i vedlegg i kapittel 5.3) ble det forsøkt å komme fram til frivillige løsninger. Der det ikke har kommet til enighet om frivillige løsninger, er det gjort en vurdering på hvilke virkemidler forvaltningen har til å igangsette tiltak, og hvem som eier virkemiddelet. Fra de berørte partene har vi vurdert hvilke konsekvenser det kan få for de og dette er vurdert opp mot effekten det vil få for villrein.

Figur 6: Skisse som viser framgangsmåten i den siste delen av fase 3 (etter 20. februar 2025). I utgangspunktet skal det være dialog om å finne frivillige løsninger, men hvis det ikke lykkes, vurderes hvilke virkemidler som kan iverksettes for å igangsette tiltak og hvem som eier disse virkemidlene. Konsekvensene for berørte parter når det ikke lykkes å komme fram til frivillige løsninger må vurderes i tillegg til effekt for villrein. Oransje kantlinje viser hva det har vært dialog med de berørte partene om – frivillige løsninger og konsekvenser for berørte parter.

Hardangerviddarådets behandling av sekretariatets forslag til plan

Hardangerviddarådet fikk presentert sekretariatets forslag til felles sti- og løypeplan på årlig fysisk samling 14.-15. mai 2025 på Rauland og ble behandlet i sak 5/25. Det kom inn forslag til endringer som ble diskutert og det ble stemt over endringsforslag. Referat fra behandlingen kan leses i vedlegg (kapittel 5.4).

Dialogmøter i høringsperioden

Det planlegges minst ett digitalt og tre fysiske åpne høringsmøter, ett for hvert fylke. I tillegg kan berørte parter be sekretariatet om dialogmøter, fortrinnsvis digitale.

Høringsfrist

Høringsperioden settes til omtrent tre (3) måneder i tillegg til en måned ekstra på grunn av ferie.

Høringsfristen settes til 15. oktober.

2.2.4 Fase 4: Vedta plan

Etter høringsfristen behandler sekretariatet innkomne endringsforslag som vurderes sammen med administrativ gruppe og regional prosjektgruppe. Det legges fram nytt forslag til felles sti- og løypeplan for Hardangerviddarådet i møte 8. desember med mål om å vedta felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. Er forslaget vesentlig endret, kan det være behov for ny høring.

3 Kunnskapsgrunnlag og føringer

3.1 Villrein og ferdsel

3.1.1 Kjennetegn ved friluftslivsferdselen på Hardangervidda

Kunnskapsgrunnlaget for friluftsliv og friluftslivsbasert reiseliv på Hardangervidda er oppsummert i *NINA Rapport 1903 Villrein-ferdselsanalyser på Hardangervidda - Anbefalinger og tiltak*, som oppsummerer hovedtrekkene fra de tidligere rapportene og har sammenstilt ferdselele med villreinens arealbruk.

Hardangervidda er Nord-Europas største høg fjellsplatå, har nasjonalpark og er lett tilgjengelig fra jernbane og hovedveier, midt mellom øst og vest, og er et attraktivt besøksområde for tilreisende både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Hovedandelen av brukerne er tilreisende og planlegger turen sin godt og i god tid. Terrenget er lettgått og egnet for langturer, både med telt og fiskestang og mellom turisthytter til fots eller på ski. Fjellområdet har et bredt utviklet tilbud av turruter, stikkaløyper og turisthytter, med stor grad av betjente hytter. En stor andel av de besøkende følger infrastrukturen av stier, løyper og hytter. Andre brukergrupper som f.eks. kitere bruker i større grad de samme områdene med gode og stabile vindforhold. Fiskere ligger ofte i telt og styres av salg av fiskekort. Lokalbefolkning og fritidsbefolkningen er i større grad stedsbaserte ut fra der de bor, har hytte eller rettigheter og driver et mer tradisjonelt friluftsliv, og følger i mindre grad infrastrukturen av merka ruter. Rekkevidden er imidlertid ikke så lang.

Antall tilreisende til Hardangervidda øker stadig, men er i hovedsak dagsturer og sterkt konsentrert til spesielle innfallsporter eller attraksjoner slik som for eksempel Trolltunga, Husedalen, Hjølmoberget og Tinnhølen, eller til hyttefelt og turistdestinasjoner som for eksempel Røldal, Garen-Mauset, Geilo og Rauland. Økningen i antall tilreisende er et uttrykk for generelle trender i samfunnet knyttet til at folk reiser mer og lenger, flere har privat hytte, og at det er stadig lettere å få informasjon og planlegge turen via internett og sosiale medier. I tillegg viser undersøkelser at de besøkende ønsker sterkere tilrettelegging nå enn for noen tiår siden, og dette vil si at de besøkende er sterkere knyttet til tilrettelegging og infrastruktur.

Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge¹¹ viser at turistene som besøkte Norge sommeren 2024, brukte mer penger, både per døgn og totalt sett sammenlignet med 2023. De kommer for å oppleve spektakulær natur og naturfenomen, besøke historiske bygninger og steder, kortere turer, oppleve fjord, fjell og kystlandskap.

Statuskart - tilrettelegging for friluftsliv og friluftaktivitet

Statuskart for tilrettelegging og friluftaktivitet er satt sammen av data fra Nasjonal database for turruter, Kartverket¹², kommunenes sti- og løypeplaner, skiløypetraseer fra skisporet.no (2023) og kartlegginger gjennom møter med allmennheten og kommunene. I tillegg er det hentet ut informasjon fra Strava Heatmap om mye brukte turruter (til fots, på ski og på sykkel) og turmål.

Statuskartet viser:

- Sommer: Merka og skilta fotruter (stort sett DNT-ruter) i tillegg til mye brukte stier (kvantifisert ut fra Strava Heatmap), sykkelruter i tillegg til godkjente sleper for sykling innenfor verneområdene og mye brukte sykkelstier (kvantifisert ut fra Strava Heatmap) utenfor verneområdene. I tillegg inneholder kartet ruteinfopunkt som er aktuelle for sesongen (parkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringshytter, turisthytter, utleiehytter) og mye brukte turmål (kvantifisert ut fra Strava Heatmap)
- Vinter: Skiløyper (med prepareringsgrad, inkludert stikka løyper), i tillegg til ruteinfopunkt som er aktuelle for sesongen (parkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringshytter, turisthytter, utleiehytter) og mye brukte turmål (kvantifisert ut fra Strava Heatmap)

Statuskartene ligger som vedlegg til dette notatet (vedlegg 5.6-5.7). For arbeidet med kart er det utarbeidet et eget notat som beskriver fag- og kunnskapsgrunnlaget som ligger bak¹³.

Forventet endring av ferdsel

Friluftslivsferdselen endrer seg over tid. Utvikling av infrastruktur rundt og inn i fjellet og utbygging av overnattingssteder og fritidsboliger, har økt tilgjengeligheten og bidratt til økt forstyrrelse i villreinens leveområder. Det totale antall besøkende på DNTs turisthytter (sør for Rv7 (uten Haukeliseter) har vært svakt økende fra ca 18.300 til 19.100 i tidsrommet 1972-2022, men det varierer mye mellom år og mellom hytter¹⁴. Økt nasjonal satsing på reiseliv og videre utvikling av randområdene, kan være med på å øke utfordringene ytterligere.

Ett av målene i den nasjonale reiselivsstrategien¹⁵ er å øke verdiskapingen på Norges tradisjoner for naturopplevelser uten å gå på bekostning av naturen. Det betyr at nåværende og fremtidige bedrifter må utvikles i en mer bærekraftig retning, som spiller på lag med lokalsamfunn, sårbare økosystemer og de frivillige som bruker fritiden sin på å tilrettelegge for bærekraftig ferdsel i naturen i tråd med anbefalingene om bærekraftig besøksforvaltning som beskrives i NOU 2023:10 Leve og oppleve¹⁶. Ved å foreslå grenser, komme med anbefalinger og bidra til å løfte fram «bærekraftige ruter og opplevelser», er målet at samarbeid gjennom «Merket for bærekraftig reisemål» og destinasjonsselskapene i Hardangervidda-området, kan bidra til utvikling i tråd med målet i reiselivsstrategien. Utfordringen er at det ikke er slik i dag. Et enkelt nettsøk med ordene «Visit Norway hiking», fører til siden «Hiking in Norway Find your trail¹⁷» der det under

¹¹ [Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge](#)

¹² [Nasjonal database for turruter, Kartverket](#)

¹³ [Notat – fag- og kunnskapsgrunnlag kart, Sogn naturforvaltning AS](#) (begrenset lenke til 1. des 2025)

¹⁴ DNT – Statistikk overnatting DNT-hytter Hardangervidda 70-22

¹⁵ [Nasjonal reiselivsstrategi 2030 – Sterke inntrykk med små avtrykk](#)

¹⁶ [NOU 2023:10 Leve og oppleve Reisemål for en bærekraftig fremtid](#)

¹⁷ [Hiking in Norway Find your trail](#)

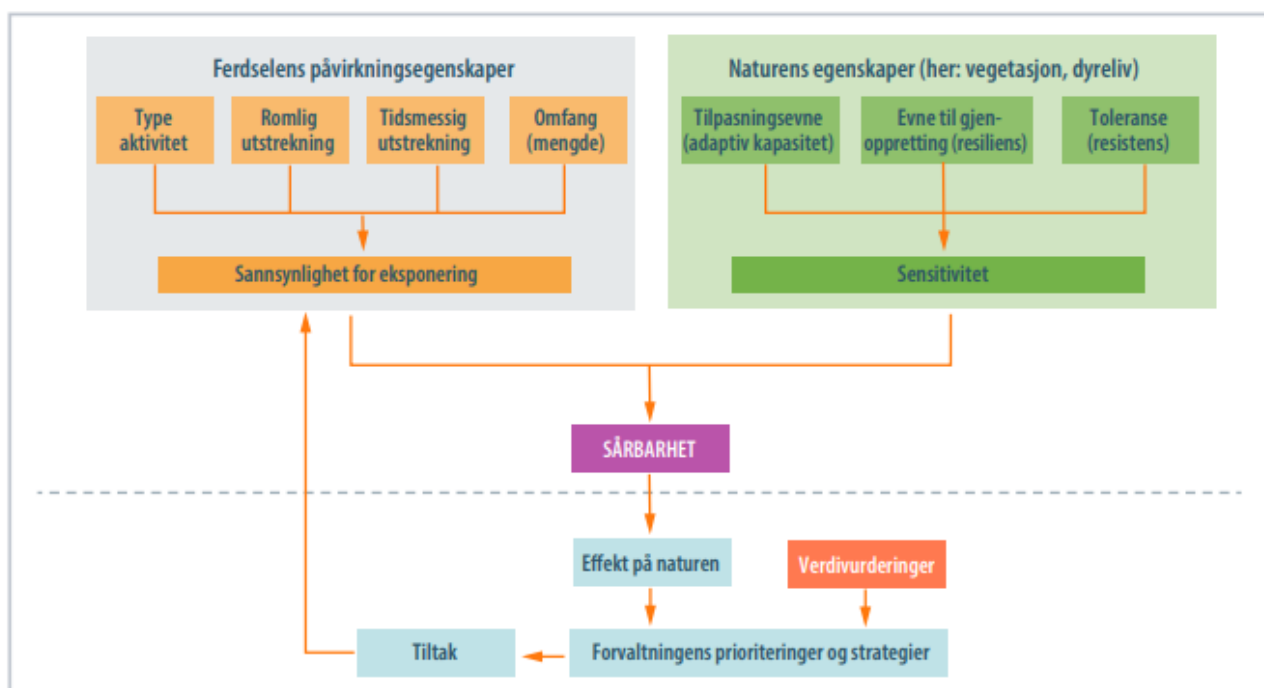
overskriften «Where to stay?» er direkte lenke til mer informasjon om DNT og hytte-til-hytte-konseptet du også kan lese om DNT, DNTs 550 hytter over hele landet og DNT-medlemskap¹⁸, men kartet med alle hyttene og turrutene på UT.no er ikke lenger så tilgjengelig fra Visit Norway som tidligere. Skal Norge og Hardangervidda tåle økt besøk, må det skje gjennom tydelig kanalisering og et godt samarbeid med DNT og reiselivsnæringen.

I randområdene rundt nasjonalt villreinområde er det vedtatt planer eller er planer under utvikling som kan bidra til flere fritidsboliger, alpinanlegg, gondol og åpning av veier vinterstid. Alle disse tiltakene vil bidra i større eller mindre grad til økt ferdsel i villreinens leveområde.

3.1.2 Ferdsel som påvirkningsfaktor på villrein

I sårbarhetsmodellen, som er hentet fra NINA Temahefte 73¹⁹ Håndbok for sårbarhetsvurdering, er ferdsel en påvirkningsfaktor. Påvirkningen er avhengig av hvor, hvordan, når og hvor ofte bruken opptrer, og dette samlet gir sannsynlighet for eksponering (figur 7, grå boks). Sannsynlighet for eksponering henger sammen med type aktivitet (hvilken aktivitet som utøves), og hvordan aktiviteten utøves /romlig og tidsmessig utstrekning i tillegg til omfang). Ulike ferdselsformer har ulike påvirkningsegenskaper (figur 8).

Forstyrrelsesforsøk med snøskuter, ferdsel til fots, på ski og med kite indikerer at reaksjonen hos villrein varierer. Det finnes foreløpig ikke tilsvarende forsøk for sykkel og hundespann. Forsøkene er gjennomført etter standardiserte metoder, slik at resultatene kan sammenlignes. Likevel vil effekten i konkrete situasjoner variere med faktorer som flokkstørrelse, kjønn og alder, årstid og bestandsforhold – og mellom ulike arter. Det generelle trekket er at jo større fart og størrelse et objekt har, jo mer forstyrres villreinen.

Figur 7: Figuren er hentet fra Sårbarhetshåndboka til NINA (temahefte 73) og viser forholdet mellom sensitivitet, påvirkning/ferdsel og sårbarhet inkludert forvaltningens rolle.

¹⁸ [Hiking with the Norwegian Trekking Association \(DNT\)](#)

¹⁹ [NINA Temahefte 73 \(2019\) Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter i verneområder.](#)

Villreinområde	Type aktivitet	Avstand målt (m)		
		Oppdagelse	Flukt	Distanse flyktet
Norefjell-Reinsjøfjell	Med kite	410	250	470
Norefjell-Reinsjøfjell	På ski	120	80	85
Hardangervidda	På ski	280	280	1600
Norefjell-Reinsjøfjell	Til fots	64	41	185
Hardangervidda	Til fots	180	150	1450

Figur 8: Tabellen viser et utdrag fra tabell 2.1 i NINA-rapport 1903 (se fotnote 3) som viser variasjonen mellom ulike friluftslivsaktiviteter. Norefjell-Reinsjøfjell er tatt med fordi det er det eneste stedet som har målt fluktafstander i møte med kite, det ble ikke tillatt med slike undersøkelser på Hardangervidda, der villreinen er betraktelig mer sky.

Forstyrrelsesstudier på villrein er godt beskrevet i NINA-rapport 1903 (se fotnote 3), her gjengis bare hovedtrekkene. Forstyrrelsene deles inn i omfanget av effekten: 1) Lokale responser, 2) regionale unnvikelsesresponser og 3) regionale kumulative responser.

Lokale responser fokuserer på absolutte responser i dyrets fysiologi eller atferd, ofte målt som frykt- og fluktatferd, og som kan ha lokale effekter knyttet til for eksempel økt hjerterefrekvens, endret hormonnivå, redusert tid til beiting, og økt energibruk. Villrein viser generelt sterkere fryktresponser mot skiløpere enn snøscootere, og kitere gir større forstyrrelseseffekt enn skiløpere. Høyere hastighet og størrelse på objektet gir større oppmerksomhet for villreinen og lengre fluktafstander, og forklarer kanskje hvorfor fluktafstanden er større for folk på ski, enn til fots. Det er ingen forstyrrelsesstudier knyttet til hundespenn eller sykling, men knyttet til høyere hastighet og størrelse på objektet i tillegg til lukt og lyd fra hundene, vurderes det at forstyrrelseseffekten er større enn for folk på ski.

Regional unnvikelsesrespons er effekter som studerer villreinens geografiske fordeling over tid, det vil si områder som reinen unngår eller at reinen bruker andre områder mer hyppig. Vi ser en unnvikelsesgrad fra noen områder (fokusområdene) der det er stor sannsynlighet for å treffe på mennesker. Et vanlig funn i disse undersøkelsene er at dyrene øker bruken i områder med færre mennesker og infrastruktur, og følgelig vil beitetrykket øke i disse foretrukne områdene. Slike funksjonelle effekter er funnet på Hardangervidda, og tettheten av villrein var høyere i områder med mindre forekomst av infrastruktur, og beiteressursene var langt mer nedbeitet i disse områdene, sær for Kvænna i kalvings-, oppvekst- og sommerbeiteperioden. Unnvikelsesresponser avhenger i stor grad av omfanget og intensiteten i menneskers bruk av området. Infrastruktur alene kan utgjøre en hindring for reinens bruk av habitatet (dam, vegskjæring, gjerde, sti, preparert skiløype osv.), men i tillegg gir menneskelig eksponering store effekter.

Regional kumulative responser er den mest alvorlige responsen, da reinen helt unngår å krysse en barriere eller bruke et område. Området utgår da fra leveområdet til villreinen. Det kan bidra til overbeiting og slitasje i sentrale og uforstyrrede områder som igjen bidrar til redusert kondisjon, og området som helhet får lavere bæreevne. Vinterstid gjelder dette blant annet områdene nord for riksvei 7 og på Dagalitangen som har gått ut av bruk, i tillegg til redusert bruk av Imingfjell/ Lufsjåtangen. Sommerstid har reinen i mer enn 20 år hovedsakelig brukt et begrensa areal mellom Songa og Kvænna. Dette i motsetning til tidligere, da reinen brukte mye større deler av de sentrale, vestlige og nordvestlige delene av vidda. De tradisjonelle kalvings- og oppvekstområdene nord for Hårteigen i Veig og vest for Veig har ikke vært i bruk de siste 20 årene. Dagens

kalvings- og oppvekstområder ligger i det alt vesentlige innenfor den mineralfattige grunnfjelldelen av Hardangervidda. Dette gir dårligere beitebetingelser enn det normalt sett ville vært, om reinen kunne tatt i bruk andre deler av vidda.

3.2 Virkemidler for å styre ferdsel

3.2.1 Virkemiddelpyramiden

Det finnes flere typer avbøtende forvaltningstiltak, og i Sårbarhetshåndboka (NINA Temahefte 73, se fotnote 19) nevnes noen som kan være aktuelle dersom sårbarheten tilsier at tiltak bør iverksettes, her nevnes bare noe av dette. Avbøtende tiltak grupperes i seks hovedkategorier (figur 9), fra milde opplysende og veiledende tiltak, til mer omfattende fysisk tilrettelegging og kanalisering til strengt regulerende tiltak og forbud. God kvalitet og design på infrastruktur kan virke holdningsskapende for de besøkende og innby til en hensynsfull atferd. Opplysning og veiledning har som formål å påvirke de besøkendes atferd, samt å bidra til positive opplevelser og ny læring. Dette kan omfatte generelle retningslinjer og råd for passende oppførsel, gjerne utdypet av en forklaring om hvorfor dette er viktig (f. eks. hvorfor bør man unngå visse områder). Som oftest blir skriftlig informasjonstiltak (skilt, hefter eller digitale oppslag) brukt, siden det er langt billigere enn personlig kontakt og muntlig formidling til besøkende.

I Norge er det tradisjon for å bruke myke virkemidler og frivillighet i første omgang (de turkise etasjene i virkemiddelpyramiden), og det er fortsatt mye uprøvd. Rasjonere og fordele er det liten tradisjon for, og kan stå i kontrast til allemannsretten, men i liten utstrekning foregår det i områder tilrettelagt med via ferrata der det er bookingløsninger, men er da i hovedsak knyttet til å ta i bruk infrastrukturen, ikke allmenn ferdsel. Regulere og forby ferdsel er mer utbredt også i Norge der det blant annet er mange områder med ilandstigningsforbud og ferdselsforbud 50 meter ut fra øyer langs kysten i hekkeperioder. Det er også stadig vanligere med atferdsregler i mye brukte friluftslivsområder, både langs kysten, i skogen, men også på Trolltunga²⁰ for å hente eksempel fra Hardangervidda-området.

Figur 9: Virkemiddelpyramiden - figuren tar utgangspunkt i tilsvarende figur i Sårbarhetshåndboka (NINA Temahefte 73, se fotnote 19), men er modifisert på to områder: 1) Når flere samarbeider må det ligge til grunn et samarbeid mellom forvaltningsorganer for å bidra til helhetlig forvaltning. 2) Å ta i bruk juridiske virkemidler må vurderes av forvaltningen når det viser seg at ferdselen oversiger allemannsrettens grenser slik de er beskrevet i § 11 i friluftslvsloven og § 6 i naturmangfoldloven.

²⁰ [Forskrift om atferdsreglar etter friluftslvslova § 15, Trolltunga, Ullensvang kommune, Vestland](#)

3.2.2 Juridiske virkemidler for å styre ferdsel

Juridiske virkemidler for å regulere ferdsel ble utredet i bakgrunnsdokument for rullering av Regional plan for Hardangervidda²¹.

All ferdsel, opphold og høsting må skje i tråd med hensynsregelen i friluftsloven § 11:

«Enhver som ferdes eller oppholder seg på annen manns grunn eller på sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade. Han plikter å se etter at han ikke etterlater seg stedet i en tilstand som kan virke skjemmende eller føre til skade eller ulempe for noen.»

Formålet med friluftsloven (§ 1) forsterker dette ved å beskrive at loven skal sikre rett til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet. Med andre ord kan man bare påberope seg allemannsrettene hvis det ikke i vesentlig grad går utover miljøet og er miljøvennlig. I de områdene der ferdselen overskrider tålegrensene til villrein, er derfor aktiviteten ikke beskyttet av allemannsretten, hvis forvaltningen vurderer at det er behov for å igangsette tiltak.

I praksis innebærer kravet i hensynsregelen at man skaffer seg nødvendig kunnskap om arter man ønsker å sanke, at man kjenner forsiktighetsregler for ferdsel i terrenget i hekke- og yngletider for fugl og vilt osv. Friluftsloven løser ikke problemer rundt kumulative skader og ulemper direkte. Friluftsloven skiller heller ikke mellom ulike formål for ferdselen, og det er derfor ikke grunnlag for å avgrense mot kommersiell eller organisert ferdsel.

Friluftsloven gir betydelige rettigheter til allmenheten, men iht. § 19 går begrensninger gitt i annet lovverk foran friluftsloven, og i tillegg gjelder også begrensninger med hjemmel i friluftsloven:

De mest aktuelle hjemlene i friluftsloven til å regulere ferdsel på Hardangervidda av hensyn til villrein:

- § 15 gir kommunene rett til å regulere ferdsel gjennom lokal forskrift. Det framkommer i forarbeidene at bakgrunnen for denne regelen er at noen av reglene om den frie ferdselen kan føre til store belastninger både for naturen og grunneieren. Paragrafen gir dermed en sikkerhetsventil som skal kunne benyttes for å dempe opp for uønskede virkninger av en i utgangspunktet lovlig utøvelse av allemannsretten. Området må være klart avgrenset, visualisert gjennom kart. Atferdsregelen forutsetter samtykke fra grunneieren. Fylkeskommunene og Miljødirektoratet veileder kommuner som utarbeider lokale forskrifter etter § 15. Ullensvang kommune vedtok i 2021 lokal forskrift «Forskrift om åtfærdsreglar etter friluftslova § 15, Trolltunga, Ullensvang kommune, Vestland».
- § 9 gir mulighet til å regulere telting i høgfjellsområder som kan være til ulempe for villreinjakten og er benyttet i en forskrift fra 1987 på Hardangervidda for å hindre telting i trekkorridorer, «Forskrift om telt- og leirslåing innen Eidfjord, Ullensvang og Røldal statsallmenninger, Hordaland» og ble utvidet med teltforbudssoner i Øvre Numedal i 1991 (uten at navnet ble endret), og det er diskutert i Villreinutvalget om dette bør utvides og gjelde for flere trekkorridorer.
- § 35 gir kommunen rett til tilrettelegging for å lette ferdsel i utmark. Tilrettelegging krever at grunneier varsles i god tid, men hvis grunneier motsetter seg merking, avgjør kommunen om og i tilfelle på hvilken måte merking skal tillates. For turruter som berører flere kommuner, er det direktoratet som avgjør om regionale organisasjoner skal kunne merke til tross for at grunneier motsetter seg tiltaket. Det foreligger et slikt vedtak fra direktoratet fra 2004 som tillater DNT å merke

²¹ [Utdrag fra Arbeidsnotat om planspørsmål – fra planprogrammets kap. 3.2 Tematiske problemstillinger, kap. Friluftsliv \(2018\)](#)

og sette ut to broer mellom Hellevassbu og Haukeliseter, og var den gangen vurdert til å ikke ha nevneverdig skade på villreinen.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven for bruk og utnyttelse av arealer. Loven regulerer i liten grad detaljer knyttet til friluftsliv. I noen grad kan ferdselsregulerende regler vedtas som planbestemmelser til kommuneplanens arealdel:

- Kommuneplan, § 11-8 om hensynssoner: Hensynssone kan i kommuneplanen følgelig brukes til å angi retningslinjer for forvaltningen av naturmiljø og vegetasjon for å ivareta viktige naturmiljø-, opplevels- og nærmiljøverdier. I hensynssoner rundt nasjonalparker og landskapsvernområder kan det fastsettes bestemmelser om ferdsel for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet.
- Kommuneplan, § 11-11 nr 6 om LNF-områder: Ferdselsregulering og begrensinger i et avsatt bestemmelsesområde kan begrunnes der det er særlige vernehensyn, og der disse har større tyngde enn utøvelsen av den frie ferdselsretten i et avgrenset område. Tidsbegrensede tiltak i viktige kalvingsområder for villrein er eksempler på aktuelle hensyn, og kan nok også vurderes i det som har framkommet som fokusområder i klassifisering etter kvalitetsnorm for villrein.

Aktuelle bestemmelser i naturmangfoldloven ligger i følgende paragrafer:

- §22 om ferdselsregulering i utmark
- Gjennom verneforskrifter kan det gis regulering om ferdsel i:
 - §35 om nasjonalparker
 - §36 landskapsvernområder (men bare for ferdsel som ikke skjer til fots)
 - §37 om naturreservater
 - §38 om biotopvern

Verneområder vedtatt med hjemmel i naturmangfoldloven har ofte bestemmelser som kan innebære begrensninger for friluftslivet. Totalforbud mot ferdsel, eventuelt i bestemte perioder, er vanlig i sjøfuglreservater (verneform naturreservat). Det ble forsøkt tidsavgrensede ferdselsforbud i kalvingsområder for villrein i nasjonalparken på Hardangervidda på 90-tallet. Ferdsel til fots kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder dersom det er nødvendig for å bevare blant annet planter eller dyr. Det framkommer i naturmangfoldlovens § 35. § 22 gir forskriftshjemmel for regulering av ferdsel, men den er noe begrenset i dag, og direktoratet har foreslått endring som forventes å komme på høring høsten 2025.

3.3 Villreinmeldingas fem strategiske områder

Gjennom behandling av Stortingsmelding om villrein (Villreinmeldinga)²² er det vedtatt å forbedre tilstanden til villreinen, og det ble fremmet fem strategiske områder som skal bidra til å løse de komplekse utfordringene i villreinfeltet:

1. Helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villreinfeltet
2. Økt tilrettelegging av villreinvennlig ferdsel
3. Betre villreinhelse
4. Mer bærekraftig bestandsforvaltning av villrein
5. Målretta restaurering av leveområda til villreinen

²² [Villreinmeldinga: Meld. St. 18 \(2023-2024\) Ein forbetra tilstand for villrein](#)

Vi vet at villreinen er sky og trenger store fredelige soner uten nevneverdig forstyrrelser til de ulike tidene av året. I dag er det ikke tilrettelagt på en slik måte at dette ivaretas på Hardangervidda, og det resulterer i at villreinen blir stående sør for Kvenna store deler av året med blant annet økt parasittbelastning.

Å legge til rette for store fredelige soner er å bidra til målretta restaurering av villreinens leveområde (punkt 5 over) som krever igangsetting av flere tiltak mer eller mindre samtidig, både innenfor og utenfor verneområdene, på tvers av kommunegrenser og på tvers av ferdselsformer. Det er viktig at dette gjennomføres på en koordinert og helhetlig måte.

3.4 Besøksforvaltning og merket for bærekraftig reiseliv

Norge har mange reisemål som er unike i verdenssammenheng, og reiselivsaktiviteten i forbindelse med disse har store positive virkninger for norsk økonomi og norske lokalsamfunn. Norsk reiseliv har utviklet seg raskt det siste tiåret. Regjeringen lanserte i september 2023 at reiseliv blir neste nasjonale eksportnæring²³. Det har vært en økt tilstrømming av besøkende til mange reisemål i Norge. Det skaper muligheter, men samtidig fører det til at stadig flere norske kommuner får utfordringer med hensyn til å sikre en bærekraftig reisemålsutvikling. Et høyt besøksvolum kan gi flere negative effekter på blant annet natur og lokalbefolkning.

Reiselivet har flere tiltak for å avbøte på de negative konsekvensene som kan være grunnlag for videre samarbeid om å fremme et bærekraftig reiseliv for Hardangervidda-regionen slik som merkeordningen Merket for bærekraftig reiseliv, ansvarlig markedsføring og helhetlig reiselivsutvikling gjennom kommunal besøksforvaltning slik det blant annet er beskrevet i NOU 2023:10 Leve og oppleve (se fotnote 16).

²³ [Reiseliv blir neste nasjonale eksportsatsing](#)

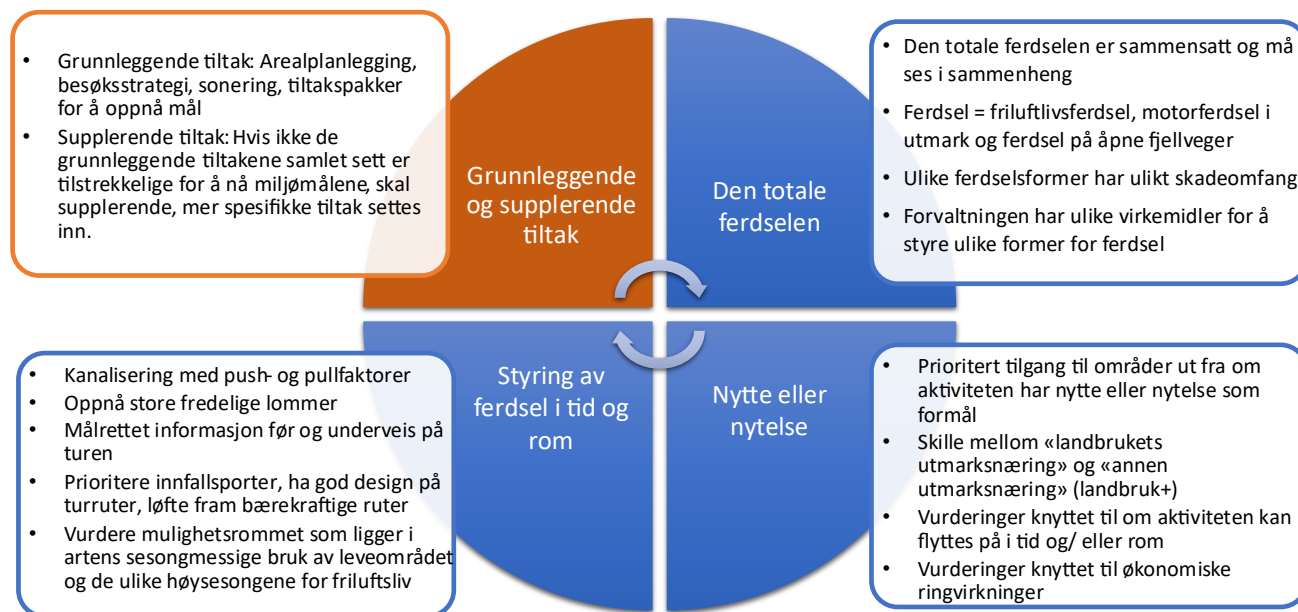
4 Vurderinger og forslag

4.1 Villreinvennlig ferdsel – fire prinsipper

For å håndtere en konkret forvaltningsutfordring, at ferdselen går ut over villreinens arealbruk, er det nyttig å ha en overordnet tilnærming som vurderingene kan hvile på. Aktuelle forvaltningstiltak og virkemidler må målrettes ut fra slike gjennomtenkte prinsipper. Derfor har vi sett nærmere på prinsipper som skal legges til grunn for vurdering av tiltak som skal bidra til villreinvennlig ferdsel. Det finnes ingen «fasit» på hva som er rett eller galt å gjennomføre av forvaltningstiltak, men tiltakene som gjennomføres må ligge innenfor de juridiske rammene av hva som er tillatt etter frilufsloven. Uten særskilt hjemmel er det ikke tillatt å sette opp skilt eller på annen måte kunngjøre forbud mot ferdsel, opphold, eller høsting som er tillatt (jf frilufslovens §13). Vurderingene som ligger til grunn for forvaltningen skjønner må være etterprøvbare og synlige som en del av god forvaltningsskikk. I dette kapittelet presenterer vi de fire prinsippene som ligger til grunn for vurderingene, mens selve vurderingene knyttet til de ulike ferdselsformene og bruk av virkemidler kommer senere. I arbeidet med felles sti- og løypeplan for Hardangervidda, legges det til grunn fire prinsipper som skal bidra til villreinvennlig ferdsel.

Det er viktig å leggje til rette for meir villreinvennleg ferdsel. Det betyr særleg å styrkje arbeidet med å kanalisere ferdselen vekk frå område som er viktige for villrein, og ut mot område der ferdselen ikkje forstyrrar villreinen.

Villreinmeldinga
St. Meld 18 (2023-2024)

Figur 10: Prinsippskisse som viser fire prinsipper som må legges til grunn for villreinvennlig tilrettelegging for ferdsel og hvordan de henger sammen og påvirker hverandre slik det beskrives i teksten i kapitlene 4.1.1-4.1.4.

4.1.1 Grunnleggende og supplerende tiltak

For å legge til rette for store fredelige soner for villrein, kreves en helhetlig tilnærming – både i denne temaplanen, i verneområdeforvaltningen og i kommunal planlegging. Grunnleggende tiltak skal i hovedsak kunne gjennomføres gjennom god dialog mellom forvaltningsnivåer, kommuner og relevante aktører. Målet er å oppnå frivillige løsninger som er godt forankret i overordnede planer og strukturer. Der frivillige løsninger ikke er tilstrekkelige, må forvaltningen vurdere sterkere virkemidler og tydelig ansvar for gjennomføring.

Grunnleggende tiltak omfatter:

1. Helhetlig vurdering av handlingsrom i verneforskrifter, forvaltningsplaner og kommunale planer for å muliggjøre restaureringstiltak som fremmer fredelige soner.
2. Avgrensning av slike soner basert på villreinens funksjonsområder.
3. Tiltaksvurderinger basert på:
 - o Samlet belastning fra ulike ferdselsformer
 - o Prioritering mellom ferdselsformer ut fra nytte og opplevelsesverdi
 - o Kunnskap om styring av ferdsel i tid og rom, med utgangspunkt i dagens bruk og reiselivstrender

Det er usikkert om de grunnleggende tiltakene alene vil gi ønsket effekt. For eksempel kan fjerning av merkede ruter føre til økt bruk av GPS og «villferdsel», eller fjerning av hytter kan øke teltaktivitet. Slike bieffekter må ikke hindre arbeidet med å etablere en bedre struktur for ferdsel. Derfor må grunnleggende tiltak følges opp med supplerende tiltak over tid.

Denne temaplanen fokuserer på grunnleggende tiltak som skal bidra til målrettet restaurering av villreinområder og etablering av større fredelige soner i viktige funksjonsområder.

4.1.2 Vurdere den totale ferdselen

All ferdsel i fjellet påvirker villrein og annet naturmangfold, enten det skjer til fots, på ski, med sykkel, snøskuter eller annen motorisert ferdsel. Selv om friluftslivsferdsel er hovedtema i sti- og løypeplanen, må også motorferdsel på åpne fjellveier og i utmark vurderes, da den både har direkte påvirkning og legger til rette for økt bruk av sentrale fjellområder.

Vurderingene i planen er gjort med utgangspunkt i den samlede belastningen i hvert område ut fra å vurdere den totale ferdselen. I mange tilfeller utgjør friluftslivsferdsel bare én del av totalbelastningen. For å oppnå ønsket effekt, må tiltak derfor rettes mot flere ferdselsformer.

4.1.3 Prioritering av ferdsel - nytte eller nytelse

Når ferdselen blir for omfattende, må forvaltningen vurdere regulering eller forbud for å ivareta hensyn til natur og arter som villrein. I slike tilfeller bør ferdsel med nytteverdi prioriteres foran ferdsel som primært er til nytelse. Dette prinsippet har paralleller til regelverket for motorferdsel i utmark, og vurderingene bør bygge på både målsettingene i Regional plan for Hardangervidda og felles sti- og løypeplan, samt på egenskaper ved aktivitetene – som om de er stedbundne eller kan styres i tid og rom.

Samtidig skal allemannsretten ligge fast. Men med den følger også en allemannsplikt: Ferdsel skal skje hensynsfullt og med varsomhet. Selv naturvennlige aktiviteter kan, i stort omfang eller under visse forhold, få negative konsekvenser. I villreinområder kan det derfor være nødvendig å regulere enkelte ferdselsformer. Dette er ikke nytt i norsk naturforvaltning – ferdselsforbud i fugleområder og motorferdselsforbud i utmark er etablerte virkemidler som ikke oppfattes å være i konflikt med allemannsretten.

Ved å justere sti- og løypenett og plassering av turisthytter, kan forvaltningen bidra til å ivareta allemannsplikten – særlig der summen av ferdsel gir større belastning enn enkeltpersoner kan forutse. Slike reguleringer vurderes derfor ikke å være i strid med allemannsretten.

4.1.4 Styring av ferdsel i tid og rom

Å vurdere mulighetsrommet i å styre ferdsel i tid og rom ut fra villreinens arealbruk, er et prinsipp som er lagt til grunn, for å bidra til villreinvennlig ferdsel. Både menneskelig ferdsel og villreinens arealbruk varierer mye i tid og rom gjennom året.

Det er store sesongvariasjoner i friluftslivsaktiviteten, og store deler av aktiviteten er knyttet til senvinteren-påske, skolens sommerferieuker og helgene tidlig på høsten som er sammenfallende med jakta. Mange planlegger turene sine i god tid før de skal reise. Dette gir mulighet til å kanalisere ferdsel i tid og rom på en slik måte at friluftslivsverdiene for tilreisende kan ivaretas, samtidig som ferdselen reduseres i områder som er problematiske for villrein.

Det legges vekt på markedsføringskanaler som UT.no og Visit Norway, innfallsporter, merka ruter og turisthytter. anbefalte turer og villreinhensyn må formidles mer målrettet via reiselivsaktørene for å nå fram til de besøkende, i tråd med intensjonene bak virkemiddelpyramiden slik den ble beskrevet i kapittel 3.2.1.

4.2 Forvaltningens ansvar når tålegrenser overskrides

Uakseptabel påvirkning kan gjelde både naturgrunnlaget og opplevelsen for besøkende. I dette arbeidet vurderes kun påvirkningen på naturgrunnlaget – særlig villrein.

Forvaltningen må vurdere hva som er akseptabel påvirkning fra ferdsel. Dette krever både fagkunnskap om effekter av ulike ferdselsformer og lokalkunnskap om forholdene på Hardangervidda. Selv med god kunnskap finnes sjelden entydige svar. Derfor må vurderingene også bygge på dømmekraft, verdivalg og etterprøvbare metoder, i tråd med lovverk, politiske føringer og forvaltningspraksis.

All bruk påvirker naturen, og det er forvaltningens ansvar å avgjøre hvor mye påvirkning som kan aksepteres – og å handle når tålegrensene overskrides. På Hardangervidda er slike grenser allerede nådd, noe som ble dokumentert gjennom klassifiseringen etter kvalitetsnormen for villrein. Tiltak har vært diskutert siden 70-tallet, og det er nå forvaltningens oppgave å iverksette tiltak som reduserer belastningen og bedrer villreinens arealbruk.

Tiltak må rettes mot flere ferdselsformer, i tråd med prinsippene for villreinvennlig ferdsel (kapittel 4.1). De bør også gjennomføres på en måte som gjør det mulig å vurdere effekt over tid – i tråd med prinsippene for adaptiv (læringsbasert) forvaltning. Dette gir bedre forankring blant brukerne og mulighet for justeringer underveis.

Erfaringer viser at det kan ta lang tid før villrein responderer på tiltak – som ved Finsetunnelen, der det tok over ti år før trekkpassasjen ble tatt i bruk igjen. Effektene på friluftslivsferdselen kan imidlertid merkes raskere. Første mål er å kanalisere og i noen områder redusere ferdselen.

4.3 Bruk av virkemidler for å styre ferdsel

Kapittelet handler om hvordan ulike virkemidler kan brukes for å håndtere konkrete utfordringer og aktiviteter. Uansett hvilke virkemidler som tas i bruk, vil overvåkning av effektene av ferdsel på villrein kreve langsiktig innsats og metodisk tilnærming. Det tar tid å se effekter av tiltak, og det er behov for både biologisk overvåkning og registrering av ferdselsmønstre. For å lykkes med dette, må overvåkningen være en integrert del av forvaltningen og kobles til både planlegging og evaluering av tiltak.

4.3.1 Samarbeid og anbefalinger som virkemidler

Samarbeid og anbefalinger er ofte de mest bærekraftige og tillitsskapende virkemidlene i forvaltningen av sårbare naturområder. Når aktører har en felles forståelse av utfordringene, og et felles ønske om å ta vare på villreinen, ligger det godt til rette for å finne løsninger sammen – uten behov for juridiske inngrep.

Et godt eksempel er samarbeidet mellom Oslo Kiteklubb og Statens naturoppsyn (SNO), der klubben har bidratt til å formidle kitefrie soner. Slike partnerskap kan videreutvikles ved at aktører som turisthytteverter, DNT, kiteklubber/-guider og hundekjørere går sammen med forvaltningen om å utarbeide og formidle anbefalte soner hvor ferdselen er bærekraftig - både til norske og utenlandske brukere. Å anbefale soner hvor aktivitetene anbefales er også i sterkere grad i tråd med norsk forvaltning og lovverk enn å formidle hvor noe er «forbudt». Plattformene UT.no og Visit Norway er viktige kanaler for å nå ut med slik informasjon. Samarbeid gir også mulighet til å tilpasse anbefalingene til ulike brukergrupper og aktiviteter. For eksempel er lokal hundekjøring i dag trolig ikke en stor belastning, men dersom aktiviteten øker utenfor anbefalte områder, kan det bli nødvendig med sterkere virkemidler.

4.3.2 Fysiske tiltak og informasjonstiltak

For aktiviteter som lar seg styre i tid og rom, som ferdsel til fots på merkede ruter, vinterferdsel på stikkaløyper og bruk av turisthytter, er fysiske tiltak og informasjonstiltak sentrale virkemidler. Slike aktiviteter kan i stor grad kanaliseres, og dermed bidra til å redusere belastningen på sårbare områder.

Fysiske tiltak handler om hvordan infrastrukturen legges til rette – hvor stier merkes, hvor hytter plasseres, og hvilke løyper som stikkes opp om vinteren. Ved å justere traseer og tilbud, kan ferdselen styres bort fra viktige funksjonsområder for villrein. Dette gir forvaltningen et effektivt verktøy for å balansere bruk og vern, uten å måtte ty til forbud.

Informasjonstiltak er avgjørende for at de fysiske tiltakene skal fungere etter hensikten. God og målrettet informasjon – for eksempel på UT.no, i turkart, på hytter og i digitale kanaler – kan bidra til at brukerne velger anbefalte ruter og soner. Informasjon bør være tydelig, oppdatert og formidlet på en måte som skaper forståelse for hvorfor enkelte områder bør unngås.

Kombinasjonen av fysisk tilrettelegging og god informasjon gir brukerne reelle valg, samtidig som ferdselen styres på en måte som ivaretar hensynet til villrein. Dette er særlig viktig på Hardangervidda, hvor store områder er attraktive for friluftsliv, men også svært sårbare for forstyrrelser.

4.3.3 Juridiske virkemidler og oppsyn

Dersom samarbeid og frivillige anbefalinger ikke er tilstrekkelig for å styre ferdselen i sårbare områder, må forvaltningen være forberedt på å ta i bruk juridiske virkemidler. Dette kan innebære regulering gjennom § 15 i friluftsloven, verneforskrifter eller en framtidig § 22 i naturmangfoldloven.

Utfordringen med slike virkemidler er at de forutsetter et system for oppsyn og kontroll. Uten tilstedeværelse og oppfølging risikerer man at reglene ikke blir tatt på alvor. Dersom det oppstår en oppfatning blant brukerne om at reglene ikke håndheves, kan det svekke både regelverket og tilliten til forvaltningen.

Derfor er det viktig at juridiske virkemidler brukes målrettet og i kombinasjon med god informasjon, dialog og lokal forankring. Oppsyn må ikke bare kontrollere, men også bidra til veiledning og forståelse. På den måten kan man sikre at reglene etterleves, og at de oppleves som legitime og nødvendige.

Ved å være i forkant og bygge på tillit, kan man ofte unngå behovet for regulering. Men dersom frivillige løsninger ikke fungerer, må forvaltningen ha nødvendige virkemidler og kapasitet til å følge dem opp.

Effektivt oppsyn og overvåkning krever både ressurser og tilstedeværelse i felt – noe som ofte er begrenset i store og utilgjengelige fjellområder som Hardangervidda. Det kan være krevende å dekke store arealer, særlig i perioder med høy ferdsel. I tillegg kan det være vanskelig å dokumentere brudd på regler, spesielt når ferdselen skjer spredt eller uten faste traseer.

4.3.4 Forvaltningens virkemidler og ansvar for gjennomføring

Gjennom arbeidet med felles sti- og løypeplan er det identifisert ulike virkemidler som kan tas i bruk for å styre ferdsel utenom sårbare områder. For at tiltakene skal kunne gjennomføres, er det avgjørende at de aktørene som har myndighet og ansvar for virkemidlene, også vurderer å ta dem i bruk.

Innenfor verneområdene er det verneforvaltningen som forvalter virkemidler knyttet til ruteomlegging og -nedlegging. Slike virkemidler har vært tilgjengelige over lengre tid, men har i liten grad vært benyttet. Dette kan blant annet skyldes usikkerhet knyttet til forvaltningspraksis. I forbindelse med rullering av forvaltningsplanene, vil det være relevant å vurdere forslag som fremkommer gjennom helhetlige prosesser, herunder anbefalingene fra NINA-rapport 1903, arbeid med tiltaksplanene og felles sti- og løypeplan. Det forventes at verneforvaltningen vurderer disse forslagene som grunnlag for videre tiltak, i tråd med verneformålet.

Utenfor verneområdene er det i hovedsak kommunene som har virkemidler tilgjengelig. Disse finnes blant annet i plan- og bygningsloven og friluftsløven. Etter § 15 i friluftsløven kan kommunene fastsette lokale forskrifter om ferdsel, med hensyn til natur og dyreliv. I tillegg gir plan- og bygningslovens § 11-11 nr. 6 hjemmel til å fastsette bestemmelser om ferdsel i arealplaner, for eksempel i kalvingsområder for villrein. Denne hjemmelen er omtalt i lovens forarbeider og veiledningsmateriale, og kan også være aktuell for mindre områder, som fokusområder eller trekkområder, der det kan være behov for å regulere ferdsel i bestemte perioder.

For at kommunene skal kunne ta i bruk juridiske virkemidler for å styre ferdsel, må det foreligge en helhetlig vurdering av utfordringer og behov. Slike vurderinger bør forankres i planstrategien, kommuneplanens samfunnsdel eller i egne strategier for reiseliv eller besøksforvaltning. Reiselivets påvirkning på sårbare naturverdier bør inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget. På bakgrunn av dette kan kommunen etablere hensynssoner etter plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav c, med retningslinjer som gir føringer for kommunens egen praksis og er opplysende for andre aktører. Retningslinjene er ikke rettslig bindende for private, men kan bidra til å styre ferdsel i tråd med naturhensyn. I tillegg åpner loven for at det kan gis rettslig bindende bestemmelser til hensynssoner, dersom det er behov for å stille vilkår for tiltak innenfor sonen. Dette kan være aktuelt i områder med særlig sårbarhet, som kalvingsområder for villrein.

For å kunne ta slike virkemidler i bruk, må kommunene gjøre en helhetlig vurdering av utfordringer og behov. Dette arbeidet bør forankres i kommunens planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel eller i en egen strategi for reiseliv eller besøksforvaltning, der reiselivets påvirkning på sårbare naturverdier inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget og vurderingene. Disse vurderingene så grunnlaget for å sette hensynssoner i

arealplanen etter plan- og bygningslovens § 11-8 c. Kommunene kan bruke hensynssoner for å ivareta interesser som naturmiljø og friluftsliv med retningslinjer om begrensninger i virksomhet og vilkår for tiltak for å ivareta disse interessene. Retningslinjer i hensynssoner ikke er rettslig bindende for private, men gir føringer for kommunens egen praksis og er opplysende for andre aktører. Ved rullering av forvaltningsplanen for verneområdene på Hardangervidda, som er igangsatt i 2025, gir § 11-8 c en anledning til å vurdere behovet for å fastsette bestemmelser om ferdsel for å hindre forringelse av verneverdiene.

4.4 Vurdering av den enkelte aktivitet – inkludert forslag

4.4.1 Ferdsel til fots

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Legge ned stien/løypa mellom Besso og Litlos.	Se restaureringstiltak
Stenge Hellevassbu turisthytte med tilhørende stisystem i kalvings- og oppvekstperioden og sommerbeiteperioden. Alternativ sti fra Haukeliseter til Litlos via Middalsbu. Justere trase mellom Middalsbu og Litlos (til vestre stialternativ i dag)	Se restaureringstiltak
Endre dagsturismen fra Mogen for å redusere ferdsel til Gjuvsjåen og til Stordalsbu	Se restaureringstiltak
Omlegging av sti ved Havfoss; Opp Kosadalen sørom Eidsjøen, nordom Hettehovet til Vegarhovda	I hovedsak knyttet til trekk etter høysesong for friluftsliv om sommeren når jakta starter, bør se på tiltak i jaktperioden som en del av tiltakspakke for organisering av jakt
Fjerne parallelle stier	Se restaureringstiltak
Legge ned parallelle stier og løyper (særlig i nord-vest)	Se restaureringstiltak
Unngå nye stier og utvikling av friluftsliv i områdene mellom Møsvatn, Kvenna og Songa.	Se ferdsel i kalvingsområder (bruk av § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven)
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Se ferdsel i kalvingsområder (bruk av § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven)
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Stenge Torehytta og Hadlaskard turisthytter og legge ned tilhørende stisystem. Vurdere mulighetene for å etablere ny sti og ny turisthytte mellom Tyssevassbu og Stavali som et avbøtende tiltak.	Se restaureringstiltak
Stenge Lågaros turisthytte med tilhørende stier	Se restaureringstiltak
Etablere ny sti mellom Tyssevassbu og Stavali, og ny hytte langs denne som kompensasjon for Torehytta og Hadlaskar.	Se restaureringstiltak, avbøtende tiltak for friluftsliv og turisme

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

De fleste som vandrer på Hardangervidda følger merkede stier, planlegger turen i forkant, og en stor andel er førstegangsbesøkende – ofte fra utlandet. Lokalbefolkningen utgjør en liten andel av brukerne, anslått til 4–6 %, og har gjerne en annen type arealbruk mer fordelt utover, mens tilreisende i større grad bruker merka turruter. Dette gir et godt utgangspunkt for å styre ferdselen gjennom kanalisering og informasjon, i samarbeid med aktører som DNT (UT.no) og Innovasjon Norge (Visit Norway).

Både selve infrastrukturen og tilstedeværelsen av mennesker virker forstyrrende på villrein. Når antall passeringer på en sti overstiger 25–30 personer per dag, viser reinen tydelig unnvikelse og krysser ofte ikke stien. I tillegg er nettverket av merka fotruter tett på Hardangervidda og ferdselen på ruter som ligger i samme område kan virke inn på hverandre slik at samlet belastning må vurderes og villreinunnvikelse kan oppstå før stien når så mange passeringer.

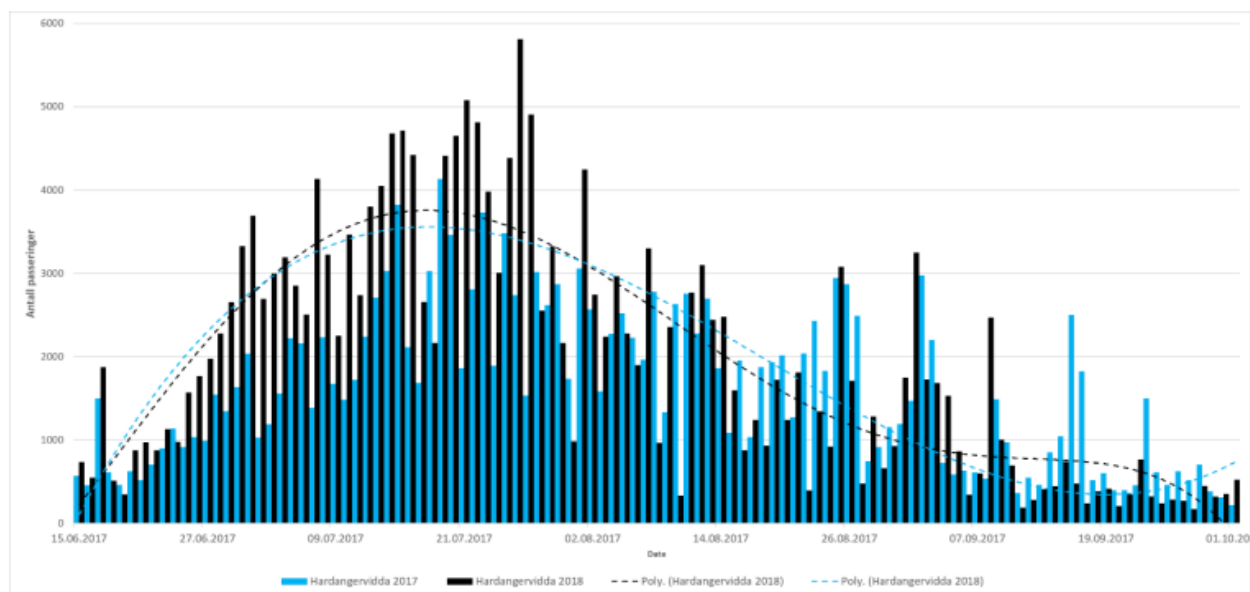
Romlig utstrekning

Ferdsel til fots foregår over store deler av Hardangervidda. Området sør for Kvenna skiller seg ut ved at det i liten grad er tilrettelagt med turisthytter og merkede ruter. Her finnes det utleiehytter og fjellstyrehytter, men både ferdsel og antall overnattingsdøgn er betydelig lavere enn ved turisthyttene.

Allerede på 1970-tallet ble denne romlige fordelingen problematisert i arbeidet med nasjonalparkutredningen. I NOU 1974:30A ble det identifisert to områder hvor det kunne være aktuelt å begrense ferdsel, grunnet særlig sårbarhet for menneskelig nærvær. Kartet i illustrasjon 039 (se vedlegg 6.X) fra utredningen viser dette og er vedlagt.

Tidsmessig utstrekning

Høysesongen for fotturisme strekker seg fra snøsmelting i juni til skolestart i august, omtrent 20. juni til 20. august. Dette er en relativt lang periode, særlig sett i sammenheng med den store romlige utstrekningen av aktiviteten. Etter 20. august domineres besøket av utenlandske turister, samtidig som villreinjakt pågår. I gode høsthelger kan det fortsatt være betydelig ferdsel fram til høstferien. Flere DNT-hytteverter melder om ønske fra DNT-foreningene om å holde hyttene åpne utover høysesongen. For å sikre økonomisk inntjening markedsføres det derfor arrangementer og aktiviteter også utover sensommeren og høsten aktiviteten.

Figur 11: Hentet fra NINA-rapport 1909 og viser tidsmessig utstrekning og dermed høgsesongen om sommeren.

Omfang

Ferdselen er spredt over store deler av vidda og er godt dokumentert gjennom både ferdselsmålinger og digitale spor, som Strava-kart. Flere av de mest brukte stiene har daglig ferdsel som overstiger villreinens tålegrenser.

Figur 12: Hentet fra NINA-rapport 1909. Kart med Strava-data for ferdsel til fots i sommersesongen (juni-september 2016-2019) som gir en indikasjon på omfanget og hvordan ferdselen er spredt over store deler av vidda.

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Villreinen er utsatt for ferdsel over store deler av Hardangervidda. Den oppholder seg store deler av året sør for Kvenna, hvor det er mindre tilrettelegging og lavere ferdsel. Samtidig har den utfordringer med å trekke ut av dette området – særlig når vannføringen i Kvenna er høy og ferdselen på omkringliggende stier er stor. Dette gir økt press på beitegrunnlaget, mer insektplager og slitasje på området.

Innspill fra aktører

Det har vært møter med DNT innledningsvis, i dialogprosessen i fase 3 var det ett fysisk møte i tillegg til flere dialoger med de enkelte foreningene. Det har vært befaringer til flere av turisthyttene med dialog med turisthytteverter. I tillegg har DNT sendt inn skriftlig forslag i dialogprosessen (fase 3) som ble presentert for Hardangerviddarådet under behandling av høringsutkastet, men dette står et godt stykke unna forslaget til tiltaksplan fra statsforvalterne.

DNT viser til at overnattingstallene på turisthyttene ikke har økt siden 70-tallet, og at de er lavere nå enn de var på 90-tallet. DNT foreslår å legge ned én hytte, Torehytten, men dette bidrar ikke til å fjerne «akilleshælen» som oppfattes å være Litlos og stien mellom Besso og Litlos. DNT foreslår også andre mykere tiltak for å begrense ferdselen, som å stenge Hadlaskard om vinteren og ikke anbefale ruter om Lågaros og i tillegg ønsker de fullkompensasjon²⁴.

Restaureringsforslaget var også tema i dialogmøter med grunneiere og rettighetshavere som viser til kvalitetsnorm for villrein og forslag til tiltaksplan og står nærmere disse forslagene enn det DNT gjør. De viser til at de ikke har godkjent grunneieravtaler for merking av ruter eller godkjent motorferdsel i utmark.

Vurdering

Behovet for områder med ro av hensyn til naturmangfoldet er godt dokumentert, og problemstillingen er ikke ny. Allerede i NOU 1974:30A ble det foreslått å begrense ferdsel i deler av Hardangervidda. Det området som nå foreslås som restaureringsområde, samsvarer i stor grad med det som ble foreslått den gang.

Kunnskapsgrunnlaget viser tydelig at ferdsel påvirker villreinens arealbruk, og at særlig kalvingsområdene i nordvest er sårbare. For at disse områdene igjen skal kunne tas i bruk, må menneskelig aktivitet reduseres. En utvidelse av en økologisk sone mot gamle kalvings- og oppvekstområder, samt mot øst, vurderes som et sentralt tiltak.

Motorferdsel på senvinteren og ferdsel på ski langs skuterløyper er høyst sannsynlig en betydelig forstyrrelsesfaktor. Restaureringstiltak vil ikke ha ønsket effekt uten reduksjon i denne aktiviteten. Tiltakene er derfor foreslått gjennomført i minst to faser. Første fase kan inkludere stenging av hytter, fjerning av skilting og merking, og restaurering i starten av turruta. Hyttene bør holdes stengt for overnatting når de er stengt, med kun nødvendig tilsyn og minimal motorferdsel. Før fase to iverksettes, må det etableres tiltak for å regulere motorferdsel, for eksempel gjennom løyper.

Det bør gjennomføres målinger for å følge utviklingen. Delmål er redusert ferdsel – både til fots og med motor – mens hovedmålet er at villreinen igjen tar i bruk tidligere leveområder. Effektene kan ta tid å oppnå.

Det kan vurderes kompensasjonstiltak for friluftslivet, men det anbefales ikke å etablere nye turisthytter i områder uten eksisterende tilrettelegging. Nye tiltak bør i stedet rettes mot allerede brukte områder. Et

²⁴ DNTs forslagsom er sendt som innspill: [Kart ruter Hardangervidda møte KLD 24.03.25](#) og [Skisse Hardangervidda 28.03.25](#)

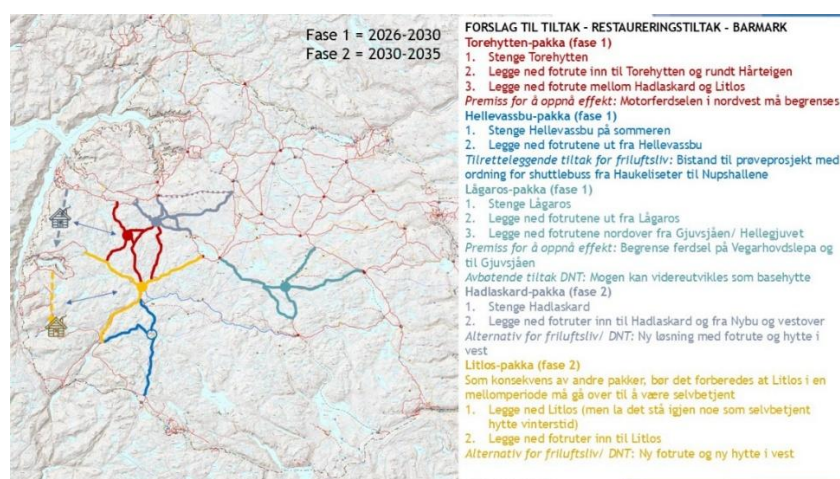
sammenhengende rutenett fra Skarvheimen til Setesdalsheiene kan vurderes opprettholdt, men uten merking i kjerneområdene. Langturgåere kan benytte kart og kompass. Andre deler av vidda, særlig i øst, kan fortsatt ha merkede stier.

Fjerning av hytter og stier kan føre til noe økt «villferdsel» med telt. Dette antas å være i mindre omfang enn dagens ferdsel på merkede ruter. Så lenge denne ferdselen holder seg innenfor tålegrensene, anses den som akseptabel. Det er kjent at enkelte grupper i dag camper nær DNT-hytter og benytter fasilitetene. Dersom slike fasiliteter fjernes, kan noe av denne turismen forsvinne. Hvis ikke, er det viktig med god informasjon både i planleggingsfasen og underveis i turen.

Skilting i terrenget må ha hjemmel i friluftsloven (§ 13). Som supplerende tiltak kan det vurderes midlertidige ferdsels- og teltforbud i områder som skal restaureres. Det kan også være aktuelt å gjøre stiene, der det ikke er ønskelig med ferdsel, vanskeligere å finne, for eksempel ved å restaurere stistarter.

Forslag

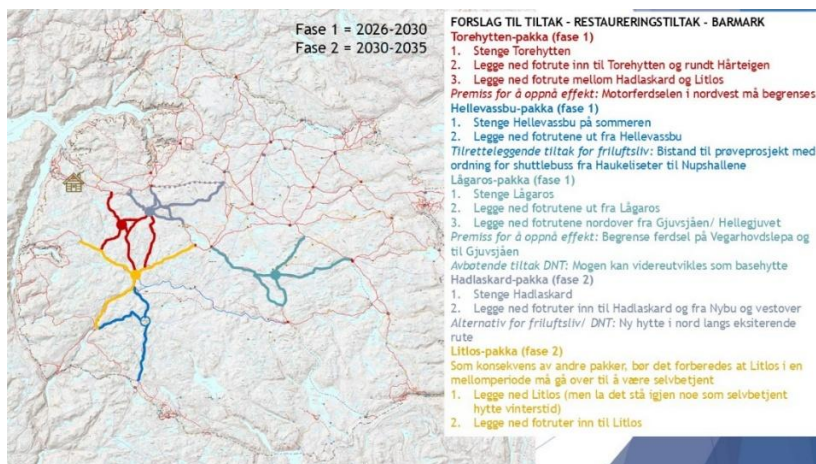
Forslag til restaureringstiltak

Alternativ 1: DNT-forslaget

Alternativ: Restaurering med hyttekompensasjon i nord langs eksisterende rute

Virkemiddelbruk

Det anbefales å søke løsninger gjennom samarbeid og felles forståelse av kunnskapsgrunnlaget. Hvis ikke omfanget av restaureringsforslaget er omfattende nok, risikerer man at det blir en stor jobb med liten effekt for villrein. Hvis ikke det oppnås samarbeid om tiltakene, må forvaltningen vurdere andre tiltak. Alle foreslåtte restaureringstiltak ligger innenfor nasjonalparkens grenser. Det betyr at primæransvaret for gjennomføring ligger hos vernemyndighetene, og at temaet bør gis høy prioritet i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen.

4.4.2 Ferdsel på ski – løypenettet

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Legge ned parallelle stier og løyper (særlig i nord-vest)	Se løypeplan
Unngå nye stier og utvikling av friluftsliv i områdene mellom Møsvatn, Kvenna og Songa.	Se restaureringstiltak og løypeplan
Tidsavgrense kvisting av løyper og åpningstider på turisthytter i vest. Ikke kvisting og åpne hytter vest for Sandhaug etter ca. 1. april.	Se løypeplan
Sonert forvaltning av motorferdselen: Slik at det i vest skal foregå før ca. 1. april og i øst etter ca. 1. april. Må samordnes til også å omfatte stikkaløyper og turisthytter vinterstid. Sonering kan ta utgangspunkt i administrative grenser; fylkesgrensa mellom Vestland og Viken, samt kommunegrensa mellom Vinje og Tinn.	Se løypeplan

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Sonering/tidsbestemt oppkjøring av skiløyper i randområdene (sti- og løypeplan)	Se løypeplan
Utsette kvisting og åpning av hytter øst for Sandhaug til etter ca. 1. april	Se løypeplan
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Se ferdsel i kalvingsområder (bruk av § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven)
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Stenge Torehytta og Hadlaskard turisthytter og legge ned tilhørende stisystem. Vurdere mulighetene for å etablere ny sti og ny turisthytte mellom Tyssevassbu og Stavali som et avbøtende tiltak.	Se restaureringstiltak
Stenge Lågaros turisthytte med tilhørende stier	Se restaureringstiltak

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Forstyrrelsesforsøk viser at ferdsel på ski kan skremme villrein mer enn ferdsel til fots. Dette kan skyldes at vinteren er en mer sårbar periode, og at skiløpere beveger seg raskere.

Vinterferdsel skjer hovedsakelig langs tilrettelagte ruter. I randsonene brukes løypemaskin til å preparere spor, mens det på Hardangervidda i hovedsak benyttes skuterkjørte stikkaløyper. Disse holdes åpne og tydelige gjennom sesongen, blant annet på grunn av utstrakt motorferdsel til og fra turisthyttene (anslagsvis rundt 75 turer per sesong).

De fleste bruker fjellski, og når snøen bærer godt om våren, går mange også utenfor løypene – inkludert til toppturer.

Romlig utstrekning

Stikkaløypenettet på Hardangervidda har stor geografisk utstrekning og binder sammen alle turisthyttene, på samme måte som fotrutenettet om sommeren.

Det ser ut til å være en økende trend med bruk av pulk og telt, særlig i form av mindre organiserte turer og ekspedisjonskurs. Selv om det er få søknader til statsforvalterne om slike aktiviteter, tyder observasjoner på at omfanget er større enn det som registreres – men det er foreløpig ikke kvantifisert.

Toppturaktivitet er også vurdert som mulig påvirkningsfaktor. Strava-data viser at dette har begrenset omfang på Hardangervidda, med unntak av enkelte områder: Veslenup ved Haukeliseter (lite problematisk), topper

nord for Totak (sårbart på senvinteren grunnet kalvingsområder), og området rundt Hellefjell og Berakupen fra Garen i Eidfjord (kan være utfordrende hvis reinen har trukket langt ut på bremmen).

Den mest brukte vinterruta går fra Dyranut/Halne mot sørvest til Haukeliseter og sørøst til Solheimstulen og Rjukan.

Tidsmessig utstrekning

Flere private turisthytter som er åpne om sommeren, er vinterstengte – blant annet Vivelid, Hedlo og Besso. Andre, som Stigstuv og Heinseter, holder kun åpent i påsken (2025). Åpningstidene reguleres av eierne og er ikke styrt av forvaltningen.

Fra noen av DNT-hyttevertene får vi tilbakemelding om at det er ønske fra DNT-foreningen om å holde åpent lenger enn det som er høgsesong og med god inntjening, på tilsvarende måte som om sommeren. Hovedsesongen er knyttet til påska. Stort sett synker besøket betraktelig når påska er over, men hvis påska er tidlig og det blir en god sesong etter påske, kan besøket holde seg forholdsvis høyt også etter påske, men generelt er sesongen uka før påske (uka før palmesøndag) til og med uka med 2. påskedag, totalt tre uker. Utvidelse av påsketurismen før og etter påske er utfordrende på ulike måter i de ulike delene av vidda. Spesielt utfordrende på vestvidda når påska kommer sent, der villreinen gjør seg klar til kalving. Hvis det blir mye ferdsel på øst-, nord- og sørsida, er det viktig at sesongen ikke blir for lang og det foreslås to uker som et strengeste alternativ.

Omfang

Antall besøkende er lavere om vinteren enn om sommeren, men lokalt og på deler av vidda kan det bidra til forstyrrelses og barrierevirkning.

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Figur 13: Bilde fra NINA-rapport 1903. Villreinflokken har forsøkt å krysse skiløypa flere ganger, og det ser ut til at selve det fysiske sporet er like utfordrende som direkte bruk, da antall skiløpere på skiløypa i perioden sies å ha vært fire. Foto: Asle Feten.

NINA-rapportene viser til at de ikke klart kan si at stikkaløype har en barriereeffekt som fører til fragmentering. Det kan skyldes at turistsesongen er kort, at de besøkende ikke er like mange og/ eller at det er andre påvirkningsfaktorer som ikke er tatt med/ justert for, som f.eks. snøskuterkjøring som ikke har vært mulig å kartfeste. Likevel kan det med trygghet konkluderes med at skiløypene har en lokal effekt. Villreinen bruker mer energi på å en krysse en skiløype enn om skiløypa ikke skulle vært der (lokal effekt, økt energibruk), og det har ikke alltid noe å si hvor mange som bruker skiløypa (se figur 13). Dette er uheldig i en periode hvor det er vanskelig å opprettholde et energiinntak som kompenserer for tapet om vinteren.

Innspill fra aktører

Om dialogmøter med DNT og grunneiernes innspill knyttet til avtaler om stikking av løyper, se under ferdsel til fots.

DNT legger vekt på at det ikke framkom fragmenteringseffekter i NINA-rapport 1903, men foreslår å redusere bruk av skiløyper og turisthytter i nordvest, men fortsette med en vintersesong på ca 7-8 uker (1. mars-26. april).

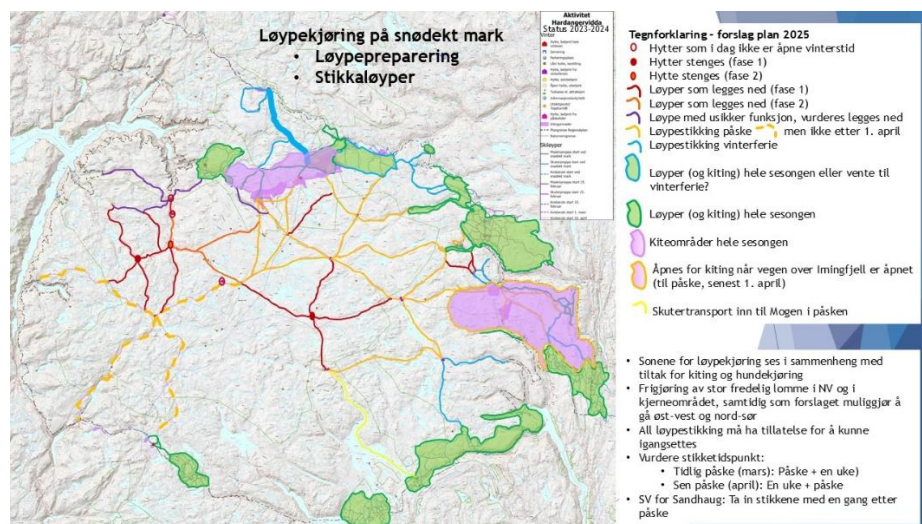
Vurdering

I dag er det ingen restriksjoner på løypestikking, de aller fleste DNT-foreningene kan bestemme dette selv (Nore og Uvdal har derimot bestemmelser om dette). For å sikre reinen større ro, bør sesongen begrenses, i starten av vinteren på øst- og nordvidda, og på senvinteren på nord- og vestvidda. Dette må også ses i sammenheng med sikkerhet, når det ikke er anbefalt å lokke flere i fjellet, og når det er god inntjening på betjente hytter. Det er vurdert at jo færre ruter som kvistes, jo lengre kan sesongen være. Forslaget fra DNT må differensieres mer, da det ikke er forsvarlig at hele rutenettet holdes åpent i nesten to måneder på vinteren og tett opptil kalvingssesongen.

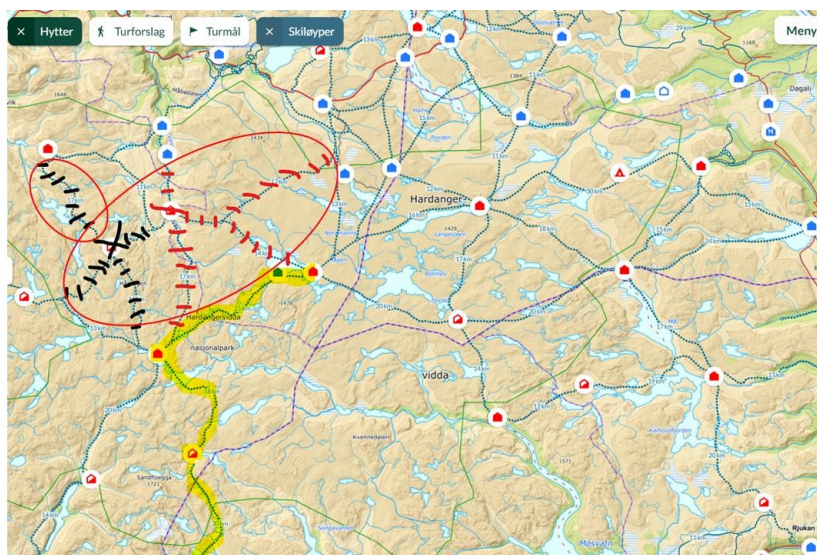
Det foreslås at stikkene skal være tilgjengelig en uke før påske (ved sen påske, før ca 1. april) og en uke etter (ved tidlig påske). Det er forståelse for at arbeidet med stikking av løyper og transport til turisthyttene må starte ca en uke før dette og avsluttes nærmere en uke etter. Det betyr at sesongen for aktivitet blir minimum 4 uker. Hytter i randområdene kan holde åpent lengre enn det, og selvbetjente hytter kan holde åpent selv om det ikke er stikka løyper i området. Av hensyn til at ferdselen ikke skal fortsette etter påske i vest, skal alle stikker tas inn umiddelbart etter påske. På sikt må det vurderes å ikke stikke løyper vest på vidda når påsken kommer etter 1. april. Dette må vurderes sammen med motorferdsel.

Forslag

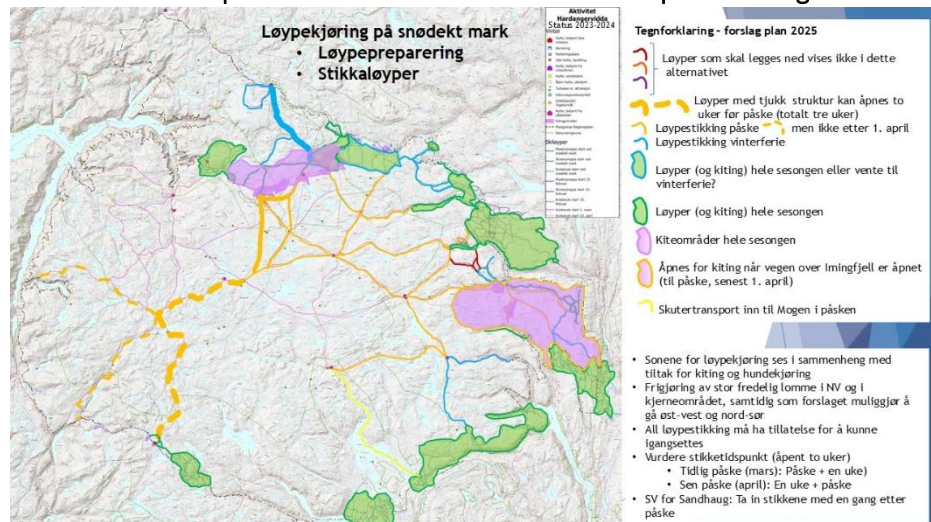
Forslag løypenett og perioder for stikking og åpningstid for turisthytter

Alternativ: DNT-forslaget

Alternativ: Basert på mest brukte ruter som får utvidet påskesesong

4.4.3 Kiting

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Vurdere speilvendingsprinsipp i hele villreinområdet for ulike ferdselsformer som per i dag er lite regulert og har stort skadepotensiale, med unntak av steder det åpnes for dette. Eksempler er kiting, kjøring med hundespann, andre nye former for friluftsliv som fatbike, padling etc.	Det er utfordrende å bruke § 15 i friluftslvsloven til å utarbeide lokal forskrift for hele Hardangervidda, bør forsøke anbefalinger først, og evt utforme en lokal forskrift etter § 15 basert på erfaringene. Evt endring av § 22 i naturmangfoldloven kan gi ny hjemmel i framtida som kan tas i bruk hvis det viser seg at erfaringer med anbefalinger og lokal §15-forskrift ikke løser utfordringene
Forby kiting i hele villreinområdet, med unntak i de områdene det åpnes for det.	Se over
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Fortsatt Vinterstengt Imingfjell. Regulere ferdsel i området i kommuneplanens arealdel, f.eks. kiting.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven

Ses også i sammenheng med annen vinteraktivitet som er presentert under ferdsel på ski

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Hardangervidda sies å være verdens beste kitespot; vindsikkert, snøsikkert og lett tilgjengelig,

Kiting kjennetegnes av «frihet» til å seile av gårde, og kiterne legger vekt på denne friheten i sine innspill.

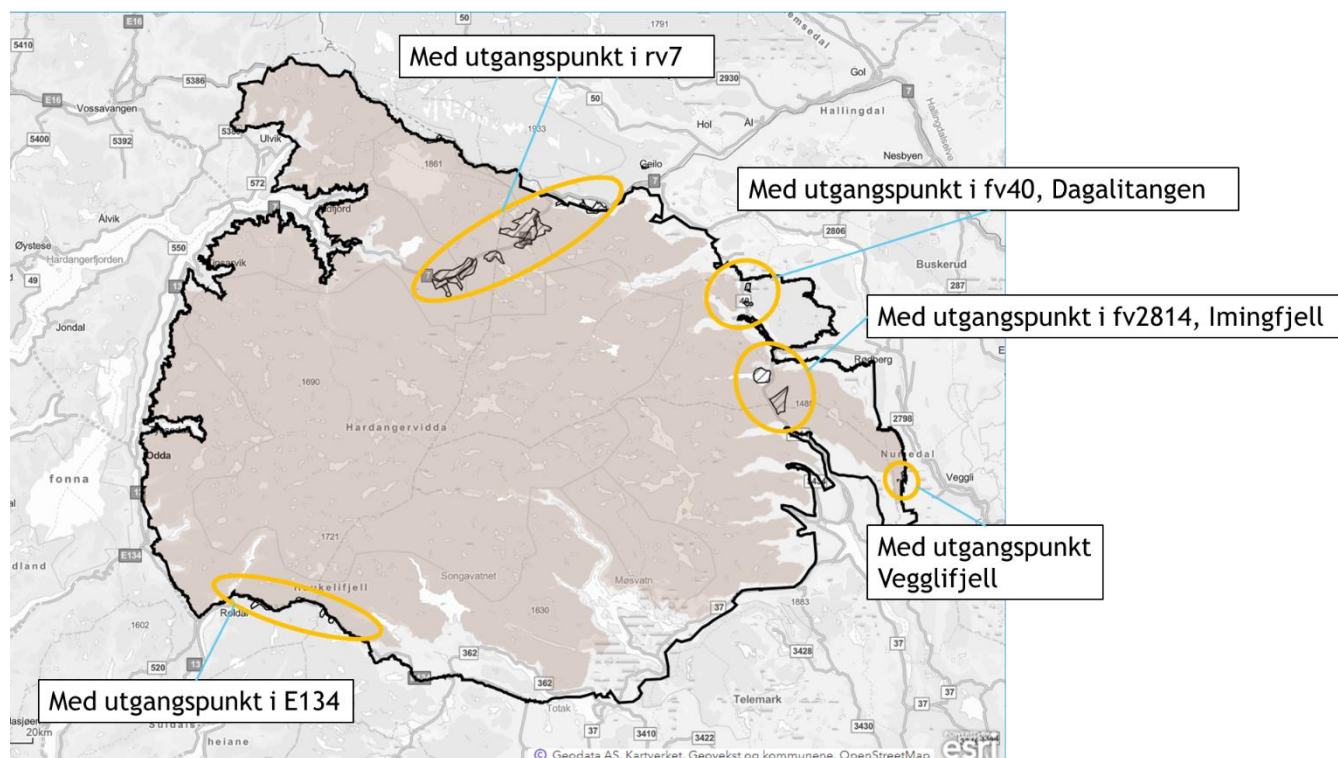
En kite er stor, fargerik og kan gå fort (nybegynnerfart 50-60 km/t, trenet opp til 100 km/t), og forstyrrelseseffekten er dermed en god del større enn for en skigåer og har dessuten en landskapseffekt, da kiten ses i horisonten lenge før kiteren selv ser over horisonten. Det gjør at kiten fort kan komme tett på villrein før de selv oppdager villreinen, og dette kan føre til uheldige situasjoner, har en lokal fjellvant kiter fortalt, men andre hevder det motsatte, at villreinen til og med kommer mot dem. Det er ikke en usannsynlig opplevelse siden det er mange forstyrrelser tett på rv7 i tillegg til at det kan være vær og vindforhold som gjør at villreinflokker kan bli forvirret i møte med en kite.

Brukerne kan deles i tre grupper: 1) Lokale kitere er svært få 2) Tilreisende fristilskitere 3) Tilreisende turkitere.

Romlig utstrekning

Oslo kiteklubb (OKK) oppgir at omtrent 95-99% av kiterne holder seg langs Rv7, men samtidig ønsker de friheten til å kite på kryss og tvers på tur. Spesielt attraktivt ut fra Finse og Rv7, men også på Daglitangen, Lufsjåtangen inkludert Veggelifjell, Møsvatn og sør for Haukelisetser.

Vinteren 2023 ble den rolige utstrekningen for kiting kartlagt med utgangspunkt OKKs guide til kitespotter på nettsidene deres, og dette ble sammenliknet med Strava heatmap som grunnlag for utstrekningen for den enkelte kitespot. Dette er ikke en eksakt kartlegging, men sier noe om hvor hovedvekten av aktiviteten foregår. Det er bare fristilskiting som er mulig å kartlegge på denne måten. For turkiting har arbeidet støtte seg på en NMBU mastergrad fra 2011²⁵ som også viser attraktive ruter eller retninger for turkiting.

Figur 14: Statuskart 2023, romlig utstrekning fristilskiting.

Tidsmessig utstrekning

Haugastøl turistsenter opplyser på sine nettsider at i en vanlig sesong starter kitesesongen i slutten av oktober, og varer til begynnelsen av juni. Perioden fra slutten av desember og frem til mars byr som regel på de beste pudderdagene og gode vindforhold. Midten av mars til midten av mai byr på lengre lys, godt med snø og fin vårsnø fra slutten av april.

Høysesong for utenlandske kitere er 1. febr-1. april, og det sammenfaller med toppen til norske kitere og til og med påske (kanskje etter hvis påska er tidlig). Stort event i slutten av april på Halne hvert år.

Omfang

Skiseiling startet på 80-90-tallet. I 2007-2011 ble det skrevet to masteroppgaver om kiting i villreinfjell og i 2012 kom det en artikkel i VILLREINEN som konkluderte med at områdene for fristilskiting kunne ha en barriereeffekt, men så lenge de holdt seg langs RV7 så gjorde de ikke så stor fare. Turkiterne var få og det var antatt at de hadde en liten lokal effekt som ikke var av stor betydning.

²⁵ [NMBU Fossgard 2011 - Kitere på Hardangervidda - Masteroppgave 2011 INA](#)

Fram til i dag, og kanskje bare fra 2023-2025, har kitingen økt i omfang, og vinteren 2025 ble det observert kiting på områder som ikke ble registrert i 2023, men vi har ingen gode kartlegginger. Det antas at turkiting har blitt mer attraktivt når randoneeski har blitt mer vanlig. Da har man en mulighet til å gå tilbake om vinden stilner, men dette er ikke bekreftet.

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

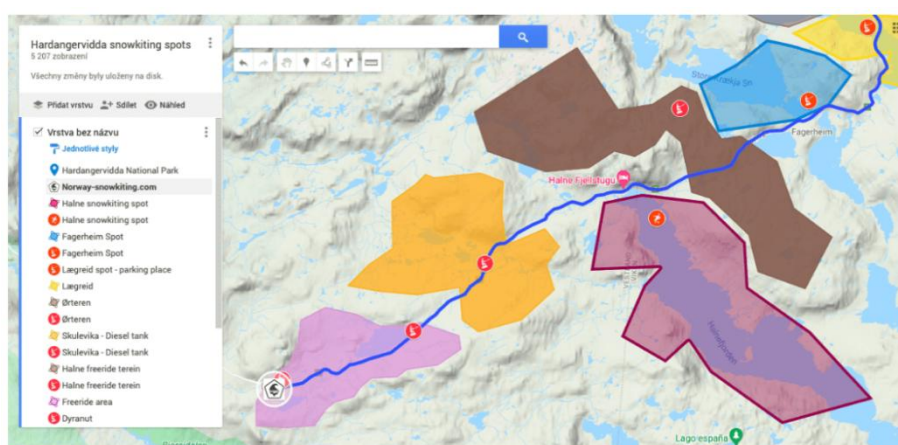
Kiting er en aktivitet med stort forstyrrelsespotensiale, er en aktivitet som øker i omfang og sannsynligheten for eksponering øker.

Innspill fra aktører

Vinterne 2023-24 ble det testet ut kitefrie soner på basis av at OKK fikk oppgitt hvor GPS-merka villrein sto og formidlet kitefrie soner rundt disse. Utfordringer knyttet til dette er at villrein kan forflytte seg forholdsvis langt på kort tid, spesielt hvis de blir forstyrret, i tillegg er det få rein som er GPS-merket, så det dekker kun få flokker og i tillegg vurderte NINA/ Miljødirektoratet at det ikke var innenfor regelverket å bruke forskningsdata til forvaltning på denne måten (det påvirker villreinsens arealbruk som det forskes på). Når denne «dynamiske forvaltningen» ble avsluttet av Miljødirektoratet, kom statsforvalterne og Hardangerviddarådet med anbefalte kitesoner av hensyn til villrein²⁶ som var utarbeidet i samarbeid med Norsk villreinsenter. Grunnlaget for anbefalte kitesoner var statusoversikt som ble laget vinteren 2023, og vurderingene ble samlet i eget notat²⁷. Dette ble ikke tatt godt imot av OKK, som anbefalte på sine nettsider, å ikke følge anbefalingene som var sendt ut.

Oslo kiteklubb prioriterer å jobbe videre for dynamisk forvaltning basert på GPS-posisjoner så lenge andre brukere får tilgang på dette, dvs snøskutertansport vest på vidda. Ut over dette ønsker de å kunne kite fritt innenfor «forvaltningssonen» knyttet til CWD-forvaltninga i tillegg til kunne bruke soner ut fra stikkaløyper så lenge stikkaløypene er åpne.

En av turistbedriftene som har tilrettelagt for kiting langs rv7, legger vekt på at alle turistbedriftene som driver med kiting må kunne ha soner knyttet til seg, men at disse i hovedsak ligger nord for RV7 fungerer godt for dem. De støtter det som ble anbefalt vinteren 2025. Turistbedrifter som tilrettelegger for kiting er Haugastøl, Tuva, Fagerheim (Krækkja), Halne og to hytter på Dyranut.

Figur 15: Informasjon om kiteområder på nettsiden til det tsjekkiske selskapet, <https://www.kite-season.com/snowkiting-spots-in-norway>

Det tsjekkiske selskapet som opererer ut fra Dyranut, informerer om omtrent de samme sonene som ble anbefalt vinteren 2025 på sine nettsider.

²⁶ [Anbefalinger med kart – Kiting Hardangervidda 11.02.25](#)

²⁷ [Notat - Kunnskapsgrunnlag - kiting Hardangervidda 11.02.25](#)

Vurdering

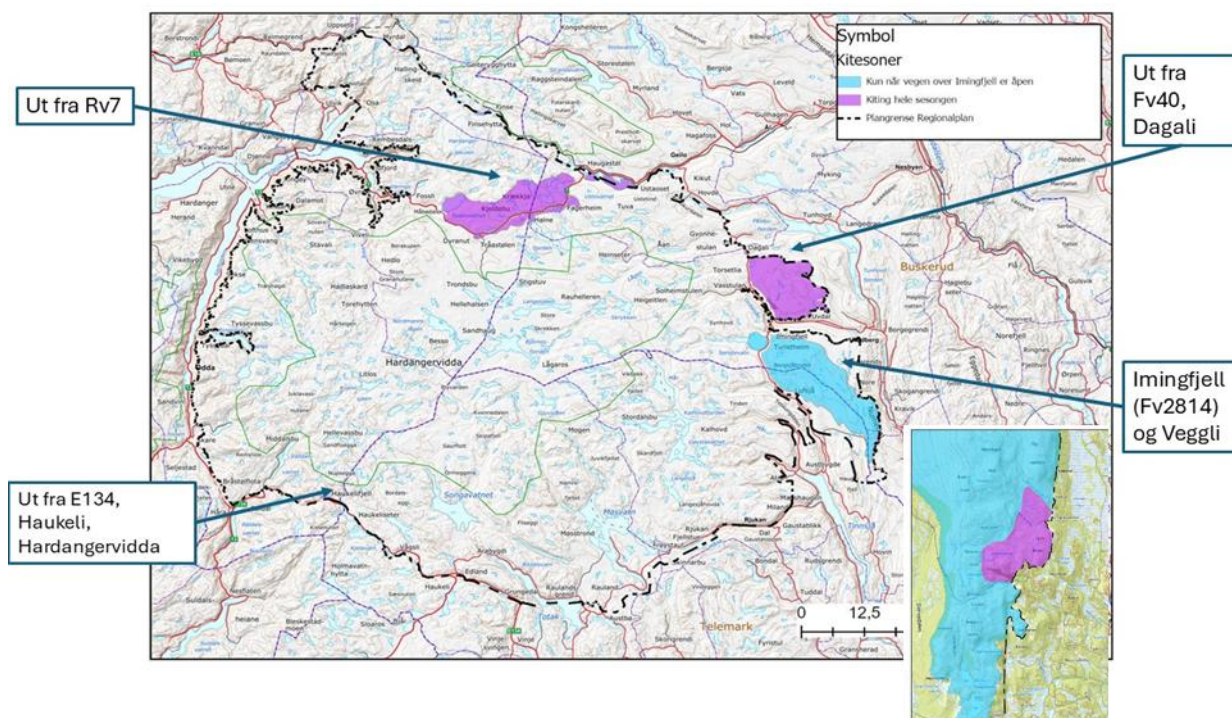
Til tross for stor motstand fra OKK vurderer vi ut fra opplysninger hos det tsjekkiske firmaet og andre dialoger at anbefalingene ikke er så langt fra hva som brukes i praksis. Ut fra observasjoner av kiting rundt Tuva, foreslås kitesonene utvidet i forhold til opprinnelig forslag fra februar. Dette legger til rette for at det kan kites til andre turisthytter; Tuva, Fagerheim, Krækkja, Halne og Dyranut. På grunn av landskapet, vil kiting sør for Rv7 være spesielt synlig på lang avstand. Det er gode vinterbeiter for villrein tett opp mot Rv7, spesielt på Halnetunga.

Når kiting langs mer eller mindre hele strekningen av RV7 nå foreslås, vil dette bare være midlertidig og vil kunne endres hvis CWD-forvaltningen legges om eller det etableres en Dyranut-tunnel på Hardangervidda.

Hvis anbefalingene fortsatt ikke blir tatt godt imot, må det vurderes å utforme lokale forskrifter etter § 15 i friluftsløvsloven. Basert på veiledning gitt i brev fra Miljødirektoratet bør forbudssonene forholde seg til at fristilkitesoner ligger tett på vegen og at det blir forbudt å kite øst og nord på vidda tidlig på vinteren og nord og vest sent på vinteren. Dette må i så fall ses i sammenheng med regulering gjennom vernebestemmelsene. I framtida kan det bli aktuelt å utforme forskrift basert på § 22 i naturmangfoldloven hvis denne endres.

Forslag

- Anbefalte kitesoner (se samme kart som anbefalt løypenett under ferdsel på ski, kapittel 4.4.2)

- Alternativ: Opprinnelig anbefaling som ble sendt ut i februar 2025 (se fotnote 26)

4.4.4 Hundespann og hund på tur

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Forby kjøring med hundespann i hele villreinområdet, men det åpnes for hundespann langs stikka løyper.	Dette er vurdert, og omfanget av hundekjøring er mindre enn for andre aktiviteter, og det bør vurderes anbefalinger før strenge tiltak igangsettes, spesielt for å ivareta lokale hundekjøreres ønske om treningsområder
Vurdere speilvendingsprinsipp i hele villreinområdet for ulike ferdselsformer som per i dag er lite regulert og har stort skadepotensiale, med unntak av steder det åpnes for dette. Eksempler er kiting, kjøring med hundespann, andre nye former for friluftsliv som fatbike, padling etc.	Dette er vurdert, og omfanget av hundekjøring er mindre enn for andre aktiviteter, og det bør vurderes anbefalinger før strenge tiltak igangsettes, spesielt for å ivareta lokale hundekjøreres ønske om treningsområder

Ses også i sammenheng med annen vinteraktivitet som er presentert under ferdsel på ski

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Det er grovt sett tre grupper av hundekjørere med hundespann 1) Lokale som bor i området 2) Guidede turer (stort sett drevet av lokale) 3) Tilreisende som kommer, i hovedsak på fine dager om våren, for å dra på en lengre tur, gjerne sammen med andre (lokale)

Lokale hundekjørere har stor fjellforståelse og stor forståelse for Hardangervidda generelt. De er få (Eidfjord, Skurdalen, Dagali, Mårfjell/ Steinbølet/ Tinn, et par i Tinn og Haukeli). De har faste ruter og trener lokalt. Det krever mye utstyr og erfaring. De kjører med opptil 20 hunder på trening, fordi unge hunder trenes opp av de eldre i samme spann. Når hundene løper, har de fokus. De lager lite lyd når de beveger seg, men det blir en del lyd når de står rolig. Det kan være en utfordring med løse hunder i skiløypene når de følger disse. Lokale hundekjørere snur om de møter/ ser villrein.

På sen vinteren trenger de ikke følge samme sporet, men stort sett gjør de dette, for hundene blir kjent med vegen, og de tar ofte samme rute bestandig og hundene kjenner seg igjen og finner sporet under selv om det er vanskelig å se for andre.

Romlig utstrekning

Lokale hundekjørere bruker store områder, men stort sett samme trasse hver gang. De kjører ut fra der de bor. De trenger fast dekke når de trener på barmark og bruker lokale veger.

Guiding er kortere turer nært vegen, men Hardangervidda egner seg dårlig fordi det ofte er dårlig vær.

På våren møtes flere for sosial samling. Tidligere var dette et arrangement med spelemenn på turisthytter osv, men nå er det færre på turene og det er mer sporadisk. Ønsker seg en tur til f.eks. Rauhellern eller Sandhaug på våren.

Tidsmessig utstrekning

Både barmark og på snø. Trener mye.

Turer mer attraktivt på våren når været blir bedre.

Omfang

Forholdsvis lite, men på senvinteren kan det bli flere ut fra Solheimstulen og Rv7 og inn på vidda.

Stort sett en aktivitet i tilbakegang, men ikke nødvendigvis på Hardangervidda.

Omfanget får ingen rask vekst slik vi har sett hos f.eks. kiterne fordi det krever mer erfaring og større dedikasjon, mer utstyr og investering.

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Sannsynligheten for å treffe en villreinflokk er forholdsvis stor fordi de er ofte ute, men hundekjørerne er få utøvere, så eksponeringen for villreinen antas å være forholdsvis liten.

Innspill fra aktører

Dialogmøte ble holdt 25.04.25 og dette var for sent til å få med i forslag til felles sti- og løypeplan som ble behandlet i Hardangerviddarådet 15. mai, men vurderingene er tatt med her.

Ønsker samarbeid med oss, blir gjerne med for å formidle og utforme anbefalinger.

Ønsker å kunne ha et arrangement på senvinteren på Sandhaug eller Rauhellern inn fra Solheimstulen eller RV7.

Vurdering

Lokal aktivitet er lav, men har stor romlig utstrekning. Usikkerheten tilsier at aktiviteten bør vurderes fortløpende. Dersom det blir en økning i aktører som benytter seg av Hardangervidda for hundekjøring, basert på erfaringer fra Finnmarksvidda, som næringsgrunnlag eller for private turer, må forvaltningen revurdere anbefalinger og restriksjoner for hundekjøring.

Det bør komme anbefalinger, knyttet til kiting og løypekjøring med spesiell vekt på at området i nordvest på senvinteren ikke bør brukes.

Forslag

I høringsforslaget ligger det forslag om speilvendingsprinsippet for alle og utforming av lokal forskrift etter § 15.

Alternativ: Oppfølgingstiltak med å utforme anbefalinger sammen, både til guiding (følge kitesoner) og turer. Lokale hundekjørere kan fortsette å bruke området fram til anbefalinger er utarbeidet (oppfølgingsprosjekt eller i løpet av høringsprosessen).

- Lokale hundekjørere fortsetter som tidligere med barmarkstrening på åpne veger og runder på vinteren, kan ha dialog med kommunen
- Guida turer i soner for løypekjøring og kiting
- Arrangement på senvinteren/ våren kun på østvidda - dialog med statsforvalteren
- Informasjon og tydeliggjøring i tillegg til overvåkning, innenfor nasjonalparken

4.4.5 Sykling

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere speilvendingsprinsipp i hele villreinområdet for ulike ferdselsformer som per i dag er lite regulert og har stort skadepotensiale, med unntak av steder det åpnes for dette. Eksempler er kiting, kjøring med hundespann, andre nye former for friluftsliv som fatbike, padling etc.	Speilvendingsprinsippet er grunnlag for regulering av sykling i nasjonalparken. Dette ser ut til å bli overholdt, noen unntak observeres, men informasjonen om sykling kan bli bedre. Utviklingen bør følges og eventuelt supplerende tiltak bør igangsettes hvis omfanget av sykling øker
Begrense tilgang med sykkel på de veiene der biltrafikk blir regulert	Det vurderes at det ikke er hjemmel til dette, men det bør presiseres at elsykkel ikke er tillatt

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

I løpet av de siste tiårene har syklene stadig blitt mer komfortable med støtdemping, lettere og mer effektive (elsykkel). Elsykkel går raskere i terreng enn vanlig sykkel og mye raskere enn ferdsel til fots, og slitasjen på terrenget, spesielt når det er vått er større for en sykkel enn for en vandrers.

Romlig utstrekning

På Hardangervidda ser restriksjonene til sykling innenfor nasjonalparken i stor grad ut til å bli overholdt ut (ut fra Strava heatmap), men i dialogene med ulike parter rapporteres det om elsykkel innenfor verneområde, sykling på skare med fatbike og syklingen utenfor godkjente sleper på sommeren.

Figur 4-7: Skjermdump fra Strava heatmap sykkelaktivitet mars 2025.

Tidsmessig utstrekning

Tradisjonelt har sykkelen vært brukt kun på barmark, men nå observeres det i større grad også fatbike på snødekt mark, også med elmotor.

Omfang

Foreløpig er omfanget lite (se utklipp fra Strava heatmap)

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Sannsynlighet for eksponering er lav, siden ferdsel på sykkel er lav.

Innspill fra aktører

Det har ikke vært dialogmøter med sykkelorganisasjoner.

Vurdering

Hvis aktivitet i gråsonen av regelverket får festet seg som attraktivt, f.eks. krysse vidda på skare med fatbike med elmotor, kan det være utfordrende å snu en trend. Regelverket innenfor verneområdene bør tilpasses dagens status og utstyr.

I tillegg bør aktiviteten fortløpende vurderes for å kunne snu en utfordrende trend som kan være i konflikt med verneformålene.

Det har etablert seg to rundturer som i liten grad er i strid med villreinens arealbruk i den perioden de er mest aktuelle for bruk.

Det sykles også på veger som er åpne for bil slik som inn til Tuva, på Tinnhølvvegen, på Kråmvikvegen, inn til Synken og opp til Hjølmoberget. Så lenge disse vegene er åpne for biltrafikk, er det ikke aktuelt å regulere ferdsel. Tilsvarende gjelder på sleper for motorferdsel i utmark, så sant det ikke er behov for å styre ferdsel i visse perioder, da også motorferdsel i utmark er forbudt.

Forslag

- Informasjon om hvilke regler som gjelder for sykling i Hardangervidda nasjonalpark må komme bedre fram på nett og i terrenget ved innfallsporter.
- Følge med på utviklingen hvert år og eventuelt komme med supplerende tiltak hvis ferdselen øker

4.4.6 Padling

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere speilvendingsprinsipp i hele villreinområdet for ulike ferdselsformer som per i dag er lite regulert og har stort skadepotensiale, med unntak av steder det åpnes for dette. Eksempler er kiting, kjøring med hundespann, andre nye former for friluftsliv som fatbike, padling etc.	Ikke faglig grunnlag nå for å foreslå dette for padling. Det er gjennomført en enkel analyse knyttet til hvor padling er utfordrende og hvilke sider av aktiviteten som er utfordrende i det området, se videre vurdering
Reduserer omfanget av/forby padling på Kvenna-vassdraget	Ikke faglig grunnlag nå for å foreslå dette for padling. Det er gjennomført en enkel analyse knyttet til hvor padling er utfordrende og hvilke

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
	sider av aktiviteten som er utfordrende i det området, se videre vurdering

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Padling som aktivitet har ikke blitt undersøkt, og vi vet lite om utstrekning i rom, tid og omfang. Utstyret har de siste tiårene blitt lettere fra støpte kajaker og kanoer via sammenleggbare kanoer til packrafter. Det betyr at vannene på Hardangervidda er mer tilgjengelig enn tidligere. Padling på vannene og nord på vidda ser ut til i større grad å være knyttet til fiske enn padlingen på Kvenna.

Romlig utstrekning

Et googlesøk viser i hovedsak forslag om padling på Kvenna, men også ut fra Halne på Halnefjorden og over til Hein og ut fra Tinnhølen.

Tidsmessig utstrekning

Vil variere fra år til år og noen ganger kommer sommeren sent og vannføringen i vassdragene kan være for stor for de fleste, men så kommer det noen uker med god vannføring for padling i vassdrag som Kvenna.

Omfang

Selv om det kan brukes packraft, krever det en del utstyr som skal bæres på og dette virker i seg selv som en flaskehals/ begrensende. Det går rykter om at det er mulig å skaffe seg transport med helikopter. Dette er nok såkalt «kombinasjonsoppdrag» som kan dekkes over av noe «naudsynt» transport og i tillegg tjene på transporten. Dette bør vurderes i senere motorferdselsprosjekt, da dette er et fenomen som vi møter på i mange sammenhenger.

Statsforvalterne har hatt ferdselstillinger på naturlige bærestrekninger for om mulig å måle omfanget av padleaktiviteten. Dette startet i 2024 og skal videreføres i 2025, men det er ikke publisert resultater ennå.

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Det er nok sannsynligvis ikke selve padlingen som er problemet, men sammen med stor vannføring i første del av sommeren og så ferdsel og opphold i tilknytning til padling, kan skape en barriere for trekk.

Innspill fra aktører

Det har ikke vært dialog med padleforeninger, kun med enkeltpersoner som har padlet ruta. De oppgir at det skal la seg gjøre å finne teltplasser også utenfor trekkpassasjene.

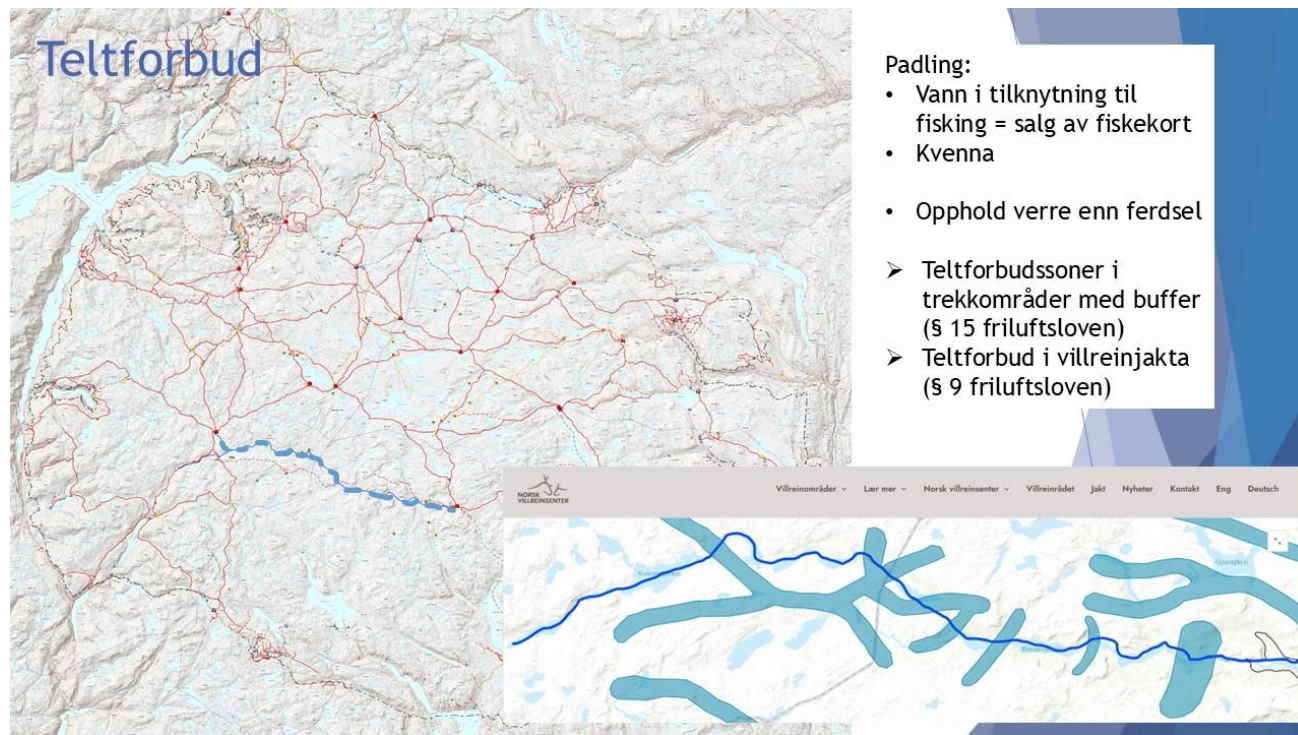
Vurdering

Økt ferdsel på vann kan først og fremst være en utfordring for hekkende fugl, men i tillegg kan det forsterke barriereeffekten av en elv i villreinens trekkområder. Det er ikke nødvendigvis ferdselen som er hovedutfordringen, men oppholdet, f.eks. teltingen på flerdagstur. God teltplasser er ofte sammenfallende med gode områder å trekke over elva. Dette vurderes å være første steg for å regulere adling langs Kvenna av hensyn til villrein.

Hvis padling på vann blir utfordrende, bør det sannsynligvis reguleres gjennom salg av fiskekort.

Forslag

Konkret utforming må vurderes nærmere.

Teltforbud

Padling:

- Vann i tilknytning til fiskekort = salg av fiskekort
- Kvenna
- Opphold verre enn ferdsel
- Teltforbudssoner i trekkområder med buffer (§ 15 frilufsloven)
- Teltforbud i villreinjakta (§ 9 frilufsloven)

Villreinområder · Lær mer · Norsk villreinsenter · Villreindat · Jakt · Nyheter · Kontakt · Eng · Deutsch

4.4.7 Fiske

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Lage hjemmel for å innføre ferdselsforbud i viktige kalvings- og oppvekstområder samt i viktige trekkpassasjer	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Vurdere flere/strengere ferdselsrestriksjoner i verneforskrifter for å ivareta villreinen i ekstra sårbare områder/perioder.	Kan bruke bestemmelser om ferdsel i kommuneplanens arealdel med hjemmel i § 11-11 nr 6 i plan- og bygningsloven
Regulere (fritids-)fiske i problematiske områder	Dette bør skje i dialog med rettighetshavere for de aktuelle områdene som det igangsettes andre tiltak, for eksempel ferdsel til fots. Det er informert om dette og foreslått en forventning

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Ikke vurdert

Forslag

Samarbeid med rettighetshavere slik at omfanget av fiske blir vurdert sammen med annen friluftslivsferdsel der det foreslås å sette i gang tiltak. I møte med grunneierorganisasjonene virker det som dette allerede er i gang.

4.4.8 Jakt

Tiltaksplanforslaget

Det er ikke foreslått tiltak knyttet direkte opp til friluftslivsferdselen som er en del av jakta, men vi har vurdert teltforbudssoner.

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Jaktperioden er med høy sannsynlighet den største stressperioden for villreinen, men så lenge det ikke er rovdyr på Hardangervidda, er det helt nødvendig å opprettholde jakta, for ikke å overskride bæreevnen og bygger på erfaringer fra 40-70-tallet da blant annet Dovre-bestanden kollapset. Jaktperioden er kortere for villrein enn annet hjortevilt for å dempe på stresset.

I jaktperioden bruker reinen en stor del av vidda, og reinen krysser stiene uavhengig av antall folk på stien vedkommende dag (tilgjengelighet=bruk). I jakta blir reinen per definisjon forstyrret av jegere. Denne "unntakstilstanden" får villreinflokkene til å krysse stier og til å ha en langt mer ekspanderende arealbruk. Det er et paradoks at den stressede atferden hos reinen under jakta kan ha noen fordeler, siden flokkene da utforsker en større del av området og også tar i bruk historisk viktige områder og trekkruiter.

Romlig utstrekning

Jaktaktiviteten omfatter både ferdsel til fots og motorisert ferdsel i utmark på barmark og med helikopter og sjøfly over hele vidda.

Tidsmessig utstrekning

Ca 4 uker, 20. august-20. september

Omfang

Stort omfang, mange jegere, i tillegg er det høysesong for motorisert ferdsel

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Jaktperioden er med høy sannsynlighet den største stressperioden for villreinen gjennom året.

Innspill fra aktører

Villreinutvalget har foreslått både flere telthforbudssoner og jaktfredningssoner. Det har også kommet andre innspill knyttet til motorferdsel som ikke håndteres i denne omgangen, men som tas med videre i et eget prosjekt om samordning av motorferdselen.

Vurdering

I denne sammenhengen omtales bare en liten del av jakta, teltfrie soner i viktige trekkpassasjer for å lette trekk mellom ulike områder. Forskrift om telt- og leirslåing innen Eidfjord, Ullensvang og Røldal statsallmenninger, Hordaland, trådte i kraft i 1988, med hjemmel i § 9 i friluftsløven, og forskriften ble utvidet til områder i Øvre Numedal i 1991, men den framstår uryddig og forskriften bør fornyes og det bør vurderes om det er flere områder som skal inkluderes.

Forslag

- Fornyelse og utvidelse av Forskrift om telt- og leirslåing innen Eidfjord, Ullensvang og Røldal statsallmenninger, Hordaland, trådte i kraft i 1988, revidert i 1991.

4.4.9 Telting

Tiltaksplanforslaget

Tiltak, forslag tiltaksplan (des 2023)	Kommentar, inkludering i felles sti- og løypeplan
Regulere telting i flaskehalser	Det vurderes å foreslå telthforbud i trekkorridorer
Redusere/kanalisere/forby telting	Det vurderes å foreslå telthforbud i trekkorridorer og det bør legges inn en vurdering om telthforbud som supplerende tiltak i hensynssone i KPA

Ferdselens påvirkningsegenskaper

Kjennetegn ved aktiviteten

Det har skjedd store forendringer på utstyrsfronten fra friluftsløven ble opprettet i 1957 og fram til i dag, blant annet har utstyret blitt mer komfortabelt og lett, noe som gjør det enklere være på telttur. Mye av teltinga på Hardangervidda

Romlig utstrekning

Ukjent

Tidsmessig utstrekning

Både sommer og vinter

Omfang

Ukjent

Oppsummering: Sannsynlighet for eksponering

Enkelte steder kan det bli et problem og det kommer informasjon om en økende trend med «teltleirer»/basecamp ved turisthytter, fordi områdene rundt er flate og fine eller fordi de benytter seg av fasilitetene, noen ganger med avtale med DNT, men ikke alltid.

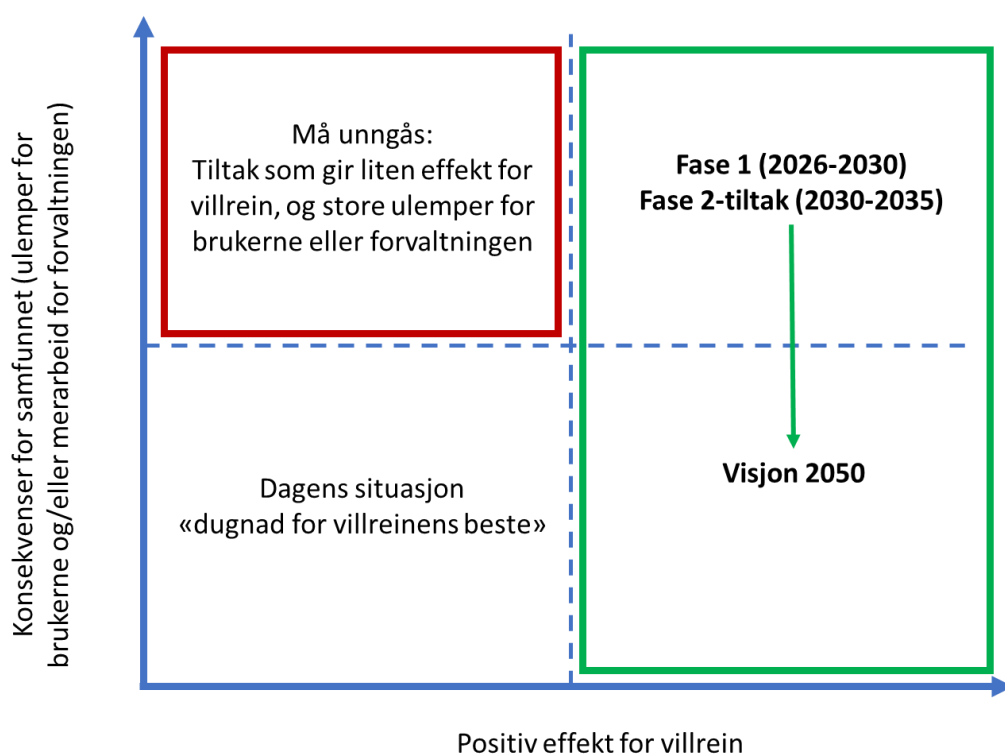
Vurdering

I første omgang vurderes den kanaliserte ferdsel via DNTs rutenett og mellom hytter, også teltere benytter i stor grad det merka rutenettet, men det er en oppfatning av at villkamping og villferdsel/ekspedisjonsfriluftsliv både sommer og vinter, er økende.

Forslag

Dette bør vurderes nærmere og eventuelt følges opp med supplerende tiltak.

4.5 Vurdering av effekt og konsekvenser

For noen år tilbake startet Villreinnemnda med «dugnad for villreins beste» og det var flere som satt i gang tiltak som var enkle å ta tak i, men som kanskje har større symbolverdi enn reell effekt. I skjemaet over befinner de seg i nedre venstre rute. Disse tiltakene kan ikke redde villreinen. Det er et mål at det ikke skal settes i gang «kompliserte» tiltak som bidrar til mye plunder og heft for brukerne eller et stort forvaltningsapparat for å sette i gang eller holde oppsyn hvis det ikke gir særlig effekt for villrein.

Å igangsette restaureringstiltak vil kreve mye av både forvaltningen og DNT. Derfor er fase 1 og fase 2 plassert høyt oppe til høyre, men det antas at det i liten grad går utover friluftslivet og turismen på sikt og at utfordringene vil avta når tiltakene er gjennomført. Det kan til og med oppfattes som et gode at større deler

av Hardangervidda blir «utilgjengelig» for turisme fra hytte til hytte og bedre «tilrettelagt» (det vil si ikke tilrettelagt) for villmarksopplevelser.

4.5.1 Kompensasjonsordning?

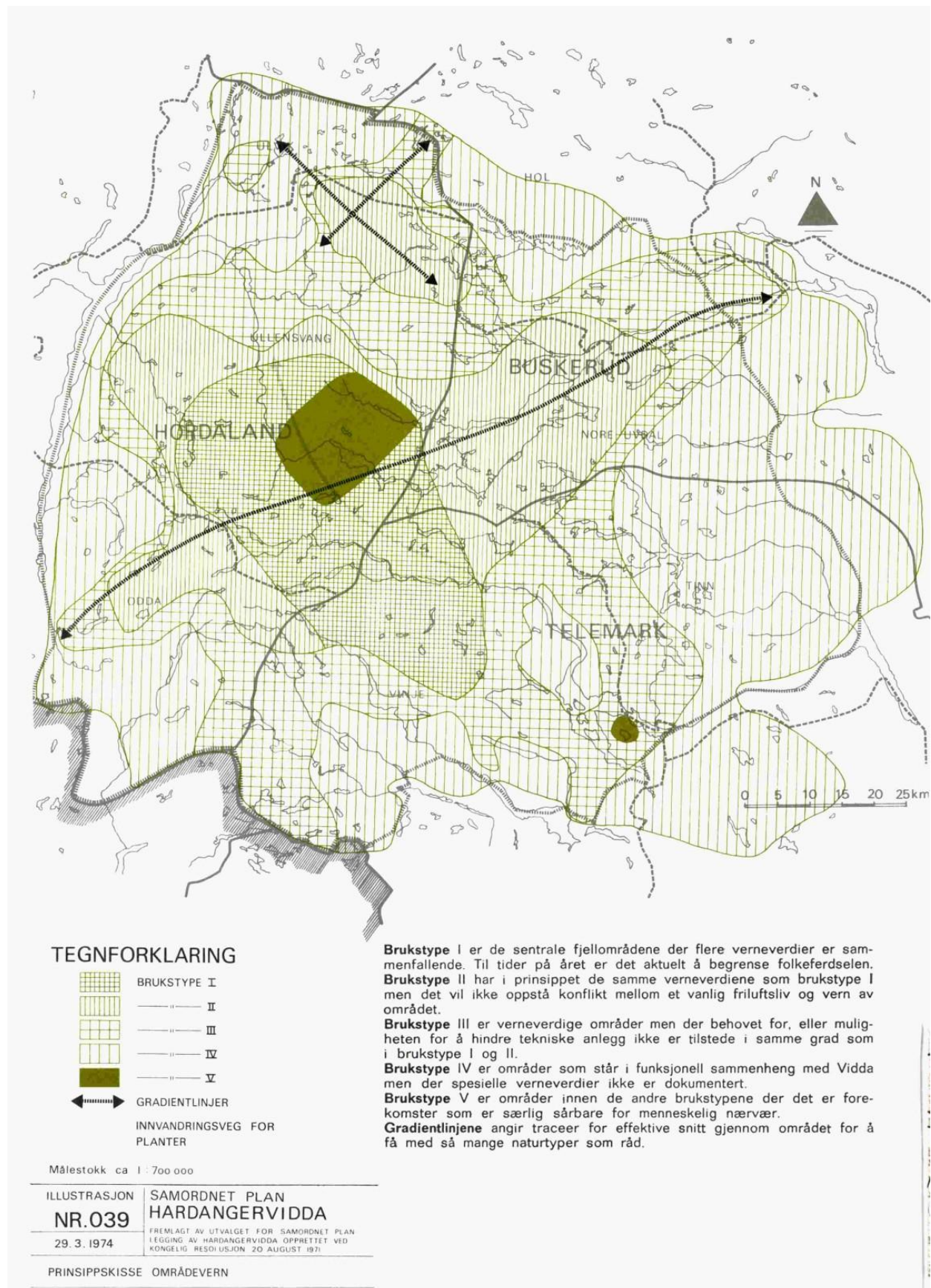
Meningene om kompensasjon er mange og ytterliggående. På den ene siden er det vedtatt under stortingsbehandlingen av Villreinmeldinga at «Stortinget ber regjeringa sikre gode avbøtande tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turisthytter må leggjast ned eller flyttast.», og DNT har spilt inn i sitt forslag i dialogprosessen at alle tiltakene må fullfinansieres. Noen foreslår å bruke spillemidler som i lang tid har gått til friluftslivstiltak i fjellet, andre foreslår å bruke villreinfondene som er opprettet som kompenserende tiltak i tilknytning til vilkårsrevisjoner for vannkraftanlegg. På den andre siden foreslår noen at DNT bør betale inn til villreinfondene, spesielt på grunn av markedsføring av områder som er foreslått å stenge hytter i, når disse markedsføres til «feil» årstid (eks påsken 2025) eller at dette faller inn under §70 i naturmangfoldloven, forutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet, der myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige innen en fastsatt frist å utføre tiltak. Andre har foreslått at hyttene kan eksproprieres, og den sannsynlige verdien på hyttene vil være en helt annen enn om de skal fullfinansieres. Det er ikke avklart hvordan dette skal løses. Miljødirektoratet har på oppdrag fra departementet satt til å utrede tema. Utredningen skulle vært ferdig i mai, men er forsinket.

Det er ingen ting i vegen for å vedta en plan før avklaringer om kompensasjon er avklart. Det er først når planen skal iverksettes at dette må avklares.

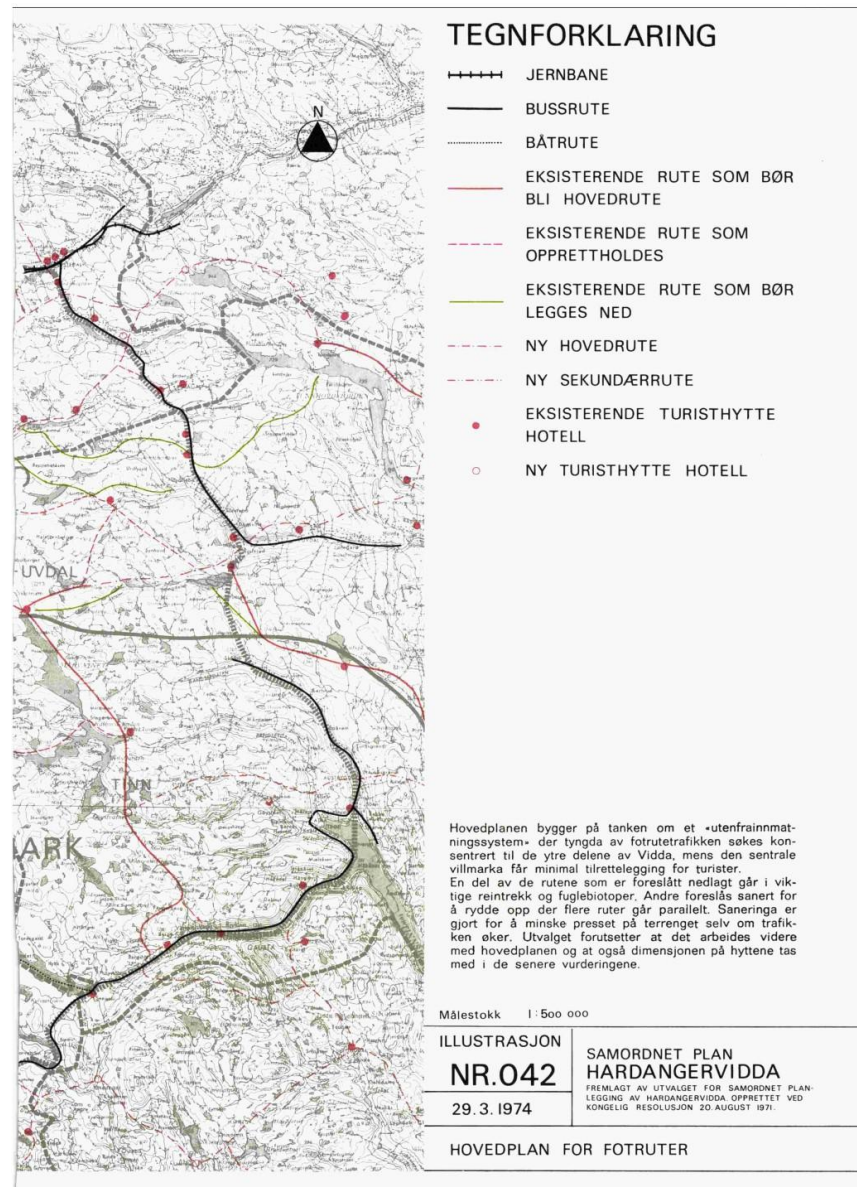
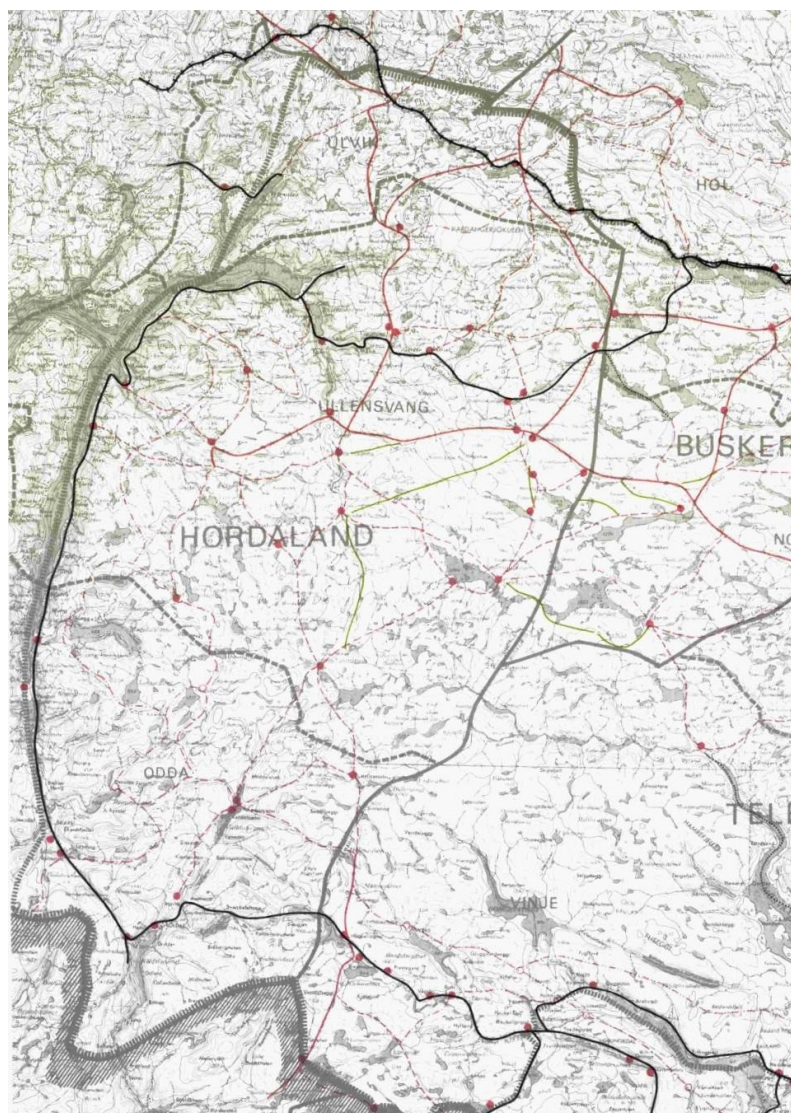
5 Vedlegg

På de neste sidene er vedlegge presentert

5.1 Illustrasjon 039, Samordnet plan Hardangervidda

5.2 Illustrasjon 042, Samordnet plan Hardangervidda

5.3 Milepæler i fase 3 med dialogprosessen

- 06.09.24: Det nye Hardangerviddarådet (etter valget i 2023) fikk presentert forslag til tiltaksplan og vedtok mål om at forslag til felles sti- og løypeplan skulle sendes på høring før sommeren og vedtas innen utgangen av 2025.
- 16.09.24: Departementet igangsatte sin dialogprosess med møte på Geilo. 15.10.24 arrangerer departementet et digitalt oppfølgingsmøte for fylkeskommuner og kommuner.
- 06.12.24: Hardangerviddarådet fikk presentert en framdriftsplan som fulgte opp målet fra møtet i september, og som samtidig skulle følge arbeidet med tiltaksplan. I tillegg ble det presentert hvordan felles sti- og løypeplan skulle ta utgangspunkt i foreslåtte tiltak i tiltaksplanen (se figur 5). Hardangerviddarådet får også informasjon om at forslag til tiltaksplan fra departementet tidligst ville komme på høring i midten av januar 2025.
- 03.02.25: E-post med anbefaling å avlyse møte i Hardangerviddarådet 10.02.25 fordi det ikke var kommet forslag til tiltaksplan. I kjølvannet av dette ytret flere av kommunene ønske om at framdriftsplanen for felles sti- og løypeplan, uavhengig av departementets arbeid med tiltaksplan, måtte følges.
- 14.02.25: Orientering på e-post om at ønsket fra kommunene med imøtesett og forslag om å gjenoppta arbeidet med felles sti- og løypeplan uavhengig av videre framdrift i tiltaksplanarbeidet til departementet.
- 20.02.25: Sekretariatet starter opp sitt arbeid.
- 04.03.25: Digitalt dialogmøte med regional prosjektgruppe om sekretariatets førsteutkast.
- 05.03.25: Forslag til detaljert framdriftsplan sendes ut.
- 05.-07.03.25: Digitale dialogmøter med hver enkelt kommune.
- 07.03.25: Digital orientering til Hardangerviddarådet og administrativ gruppe om forslag til detaljert framdriftsplan.
- 10.03.25: Fysisk dialogmøte med Den Norske Turistforening (DNT) i Oslo, tre medlemsforeninger fysisk til stede (DNT Oslo og omegn, DNT Drammen og omegn og DNT Telemark) og to deltok digitalt (Stavanger turistforening og Bergen og Hordaland turlag). DNT kunne ikke godta sekretariatets forslag og fulgte opp med skriftlig innspill (se detaljer i kapittel 4).
- 13.03.25: Digitalt møte administrativ gruppe, oppsummering etter innledende møter.
- 17.03.25: Digitalt dialogmøte med Hardangervidda grunneigarsamskipnad
- 19.03.25: Fysisk dialogmøte med Oslo kiteklubb (OKK) og Haugastøl turistheim i Oslo. Ikke enighet verken om kunnskapsgrunnlag eller anbefalte kitesoner. Fulgt opp med oppsummering fra møtet og brev fra OKK (se detaljer i kapittel 4).
- 21.03.25: Digitalt møte med Statskog og fjellstyrene på Hardangervidda
- 24.03.25: Møte med SNO angående forslag fra OKK
- 07.04.25: Førsteutkast til Hardangerviddarådet sendes ut, grunnlag for lokale dialoger
- 09.03.25: Digitalt dialogmøte med Maarfjell Sameige
- 10.03.25: Digitalt dialogmøte med Villreinnemnda
- 11.04.25: Orienteringsmøte om førsteutkast og lokale dialoger som forberedelse til møte i Hardangerviddarådet 15.05.25
- 24.04.25: Fysisk dialogmøte med regional prosjektgruppe, Geilo
- 25.04.25: Fysisk dialogmøte med representanter fra lokale hundekjørere og Norsk Hundekjørerforbund, Halne
- 14.-15.05.25: Fysisk samling med årlig møte i Hardangerviddarådet, Rauland. Orientering om forslag til felles sti- og løypeplan, vedtak høringsforslag.
- 16.06.25: Forslag sendes på høring

5.4 Utdrag fra referat Hardangerviddarådets møte, 15. mai 2025

Sak 5/25: Utkast – Felles sti- og løypeplan

Forslag:

1. Buskerud og Ullensvang fremmet forslag om at restaureringstiltaket "Litlos-pakka" bør tas ut av forslaget.
2. Buskerud fremmet forslag om at det må finnes andre alternativer enn "Hadlaskard- pakka", som eksempelvis å fremme ferdsel gjennom konseptturer, eller å gjøre Hadlaskard til en ren sommerhytte med åpning rundt 1. juli.
3. Buskerud fremmet forslag om at eventuelt kompensasjonsansvar må komme tydelig frem av felles sti- og løypeplan.
4. Buskerud mener sti- og løypeplanen i for liten grad synliggjør hva slags påvirkning beitedyr, både lokal sau og leiesau fra andre fylker, har på villreinstammen på Hardangervidda, og ber om at dette også innregnes i totalbelastningen for villreinstammen.
5. Vinje fremmet forslag: Hardangerviddarådet utarbeider eit juridisk notat over korleis tiltaka i framlegg til sti- og løypeplan bør utformast i kommunanes arealdel.
6. Ullensvang fremmet forslag om at hele parentes med innhold på toppen av side 12: "(og fritidsfiskeforbud)" tas bort.
7. Eidfjord fremmet forslag om å endre oppbygging av høringsdokumentet og bygge det opp tilsvarende som virkemiddelpyramiden.
8. Eidfjord fremmet forslag om å synliggjøre motorferdsel fra forvaltningen på s 19 (hente tekst fra handlingsprogramforslaget)
9. Villreinnemnda fremmet forslag om at beskrivelse knyttet til teltforbudssoner i trekkorridorer langs Kvenna knyttes til rennende og stille vann.

Behandling av forslagene:

Det var 14 stemmeberettigede i møtet, uten at Hamre fikk en dobbeltstemme.

1. Det ble stemt over forslaget: 3 stemte for, ikke vedtatt
2. Det ble stemt over forslaget: 3 stemte for, ikke vedtatt
3. Det ble foreslått at det skulle stemmes over om kompensasjonsansvaret måtte avklares i forbindelse med høring. Det ble stemt over forslaget: 3 stemte for, ikke vedtatt
4. Det ble stemt over forslaget: 1 stemte for, ikke vedtatt
5. Det ble stemt over forslaget: Ingen stemte mot, vedtatt
6. Det ble stemt over forslaget: 6 stemte for, ikke vedtatt
7. Det ble stemt over forslaget: Ingen stemte mot, vedtatt
8. Det ble stemt over forslaget: Ingen stemte mot, vedtatt
9. Det ble stemt over forslaget: Ingen stemte mot, vedtatt

Vedtak:

- Hardangerviddarådet vedtok Utkast Felles sti- og løypeplan med følgende endringer:
 - Oppbyggingen endres og bygges opp på tilsvarende måte som virkemiddelpyramiden og starter med de milde tiltakene først.
 - S. 19, første avsnitt: Synliggjøre forvaltningens motorferdsel etter mal fra forslag til handlingsprogram («motorisert ferdsel i utmark etter motorferdselloven»).

- Beskrivelse av teltforbudssoner langs Kvenna endres til rennende og stille vann i stedet for markører i terrenget.
- Hardangerviddarådet utarbeider eit juridisk notat over korleis tiltaka i framlegg til sti- og løypeplan bør utformast i kommunanes arealdel.
- Hardangerviddarådet sender Utkast Felles sti- og løypeplan på åpen høring i tre måneder med høringsfrist ca 1. oktober.
- Hardangerviddarådet behandler innspill med mål om å vedta Felles sti- og løypeplan i fysisk møte på Geilo møte 8. desember.

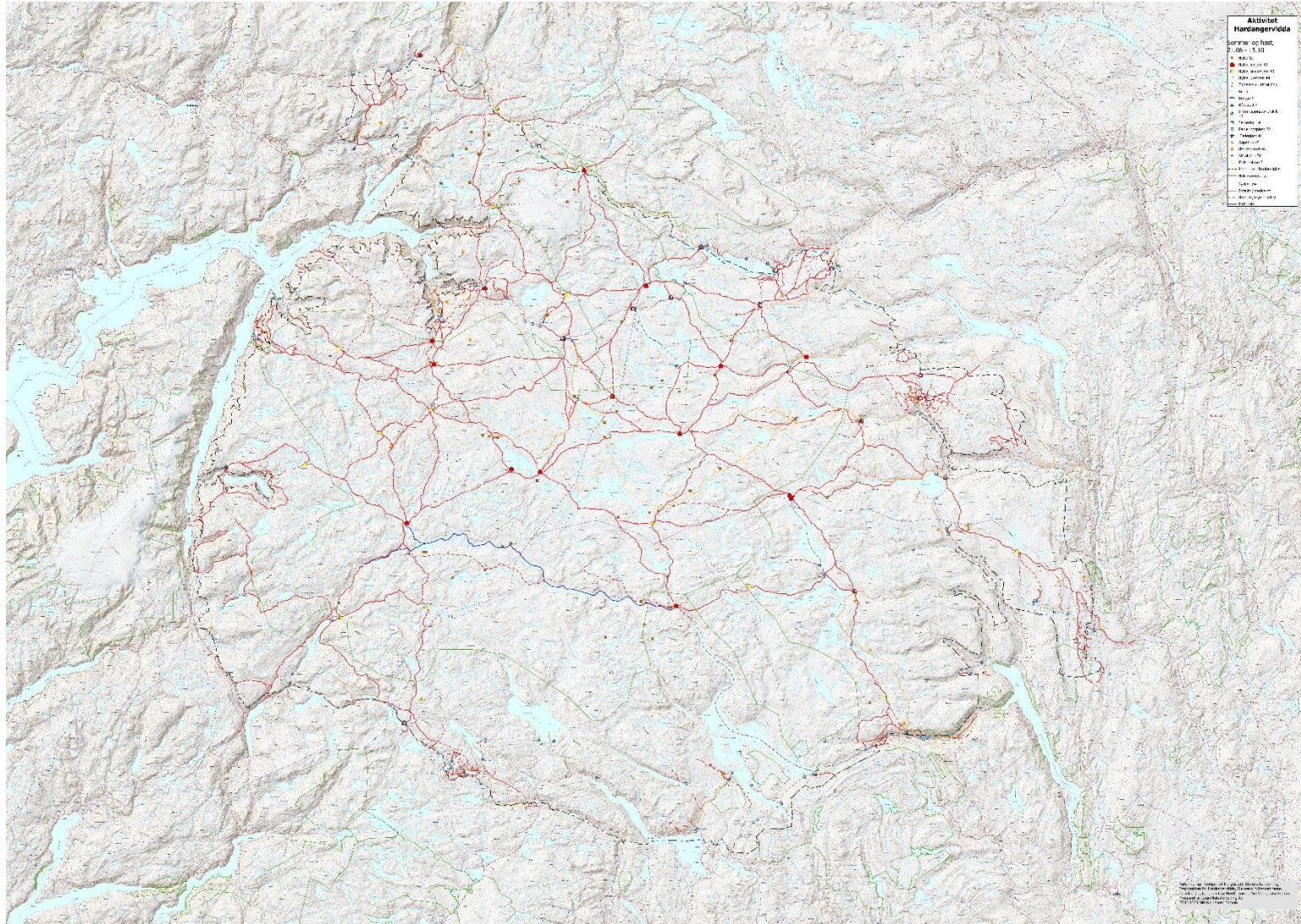
5.5 Litteraturoversikt

Liste over de viktigste dokumentene som grunnlag for kunnskapsgrunnlaget:

- NINA Rapport 1362: Thomassen, J., Mossing, A. & Romtveit, L. (2017) Lufsjåtangen og villrein. Rapport fra et dialogseminar om villreinens bruk av Lufsjåtangen på Hardangervidda. Norsk institutt for naturforskning.
- NINA Rapport 1530: Selvaag S.K., Gundersen V., Dokk J.G., Romtveit, L., Strand, O., & T. Holter. (2018) Brukerundersøkelse i Hardangervidda nasjonalpark sommeren 2017. Norsk institutt for naturforskning.
- NINA Rapport 1703: Selvaag, S., Gundersen, V., Strand, O. & Lægreid, H. (2019) Ferdsel ut fra nasjonal turistveg Rv7 over Hardangervidda. En dokumentasjonsrapport. Norsk institutt for naturforskning.
- NINA Rapport 1855: Selvaag, S.K., Wold, L.C. & Gundersen, V. (2020) Lokalbefolkningsundersøkelse på Hardangervidda. Bruk og meninger om forvaltning blant hytteiere, rettighetshavere og lokale. Norsk institutt for naturforskning.
- NINA-rapport 1903: Vegard Gundersen, Bram van Moorter, Manuela Panzacchi, Geir Rune Rauset & Olav Strand (2021) Villrein-ferdselsanalyser på Hardangervidda Anbefalinger og tiltak
- NINA Rapport 1909: Gundersen, V., Selvaag, S. K., Dokk, J. G., Wold, L. C., Romtveit, L., Rauset, G. R., van Moorter, B, Strand, O., Holter, T., Singaas, M. og Mossing, A. (2021) Ferdsel i Hardangervidda villreinområde - Antall brukere og fordeling på areal over tid. Norsk institutt for naturforskning.
- NMBU Masteroppgave: Knut Fossgard (2011) Kitere på Hardangervidda Hvem er de og hva gjør de?

5.6 Statuskart barmark (sommer)

Kartet kan lastes ned for bedre oppløsning her: [Statuskart friluftslivsferdsel barmark sommer Hardangervidda](#) (begrenset lenke til 1. des 2025)

5.7 Statuskart snødekt mark (vinter)

Kartet kan lastes ned for bedre oppløsning her: [Statuskart friluftslivsferdsel snødekt mark vinter Hardangervidda](#) (begrenset lenke til 1. des 2025)

